

משרד החינוך התרבות והספורט

האגף לתרבות תורנית

מדי חודש בחודשו

עורך: אריה וינברגר

גיליון 166 - אדר התשס"ו

חברי המערכת: הרב אליהו אביעד, מלכה אהרונסון, ד"ר אברהם גוטליב, שילה הרשושנים, הרב אריה וינברגר, מזל טרבלסי, ד"ר אריה סטריקובסקי, שמעון עזר, ד"ר עמנואל בן נאה, שמחה סיאני, חנה תובל

עיצוב עטיפה, סדר וגרפיקה: סטודיו "שושנה שחר"

הוצאה לאור: מחלקת הפרסומים, משרד החינוך התרבות והספורט

כתובת למכתבים: הרב אריה וינברגר, האגף לתרבות תורנית, משרד החינוך התרבות והספורט

רח' כנפי נשרים 22, ירושלים 95464

אתר האינטרנט של האגף לתרבות תורנית: www.education.gov.il/toranit

© כל הזכויות שמורות

נא לשמור על קדושת הגיליון

ירושלים, אדר התשס"ו

תוכן העניינים

5	תאריכים ומאורעות בחודש אדר
13	בדרך האתרים מס' 10
17	חומר עיוני למדריכה
19	דינים - מדיני פורים
23	מנהגי עדות
25	לוח המודעות מס' 148 - תשבץ לחודש אדר
26	פסיפס קהילות ישראל - יהודי יגוסלביה - חלק ב
29	פעולות
29	א. פורים
35	ב. 900 שנה לפטירתו של רש"י "המורה הגדול"
36	ג. פרשת השבוע
40	מזימרת הארץ - התמר
43	מלאכות יד
47	חומר עזר
49	פתרונות לתשבץ לחודש אדר
49	פתרונות לפרשת השבוע לנוער

תאריכים ומאורעות בחודש אדר

(אירועים ואתרים)

אדר

אדר הוא החודש השנים-עשר למניין החודשים מניסן, ואילו בספירה הרגילה שאנו מונים מתשרי הרי הוא החודש השישי.

שם החודש

השם אדר כשמות שאר החודשים העבריים הועלה מבבל. מקורו במילה האשורית "אדרו" שמשמעותו "גורן" ומדרשו של השם חודש שמכניס בו את הגרנות. לפי דעה אחרת משמעות השם קודר ומעונן. יש המפרשים את השם אדר מהמילה בעברית "הדר", שכן נהדר חודש זה בטבע הארץ ואין לך חודש בחודשי השנה שהשמחה טבועה בו יותר מאשר אדר.

מזל החודש - דגים - מזלו של אדר הוא דגים, כי בחודש זה פרים ורבים הדגים בנהרות ובאגמים. בדגים אין עין-הרע שולטת, ומכאן אמרו שמי שנולד בחודש אדר אין עין הרע שולטת בו; והדגים חיים בים והנם מכוסים מעין רואה, לפיכך שולטת בהם ברכה מרובה - שכל דבר הסמוי מן העין שורה בו הברכה. לפיכך נאמרה ברכה בדגים ולא בשאר הנבראים. ועוד - דג בהיפוך אותיות שווה גד - שהוא לשון מזל טוב.

יוצא שחודש אדר הוא חודש מבורך, ושהמזל מאיר בו פנים. וחז"ל אמרו שמי שיש לו משפט או דין ודברים עם גוי - ידחה הדבר לחודש אדר, שכן בחודש זה בריא וטוב הוא מזלם של ישראל - ויצליחו בדן.

על פי אסתר וסרלאוף

אירועים

א באדר - בזמן שבית המקדש היה קיים היו מכריזים על השקלים.

היהודים בארץ ישראל הביאו את תרומתם לרכישת צורכי בית המקדש (ובשנה מעוברת היו מכריזים באדר ב).

ג באדר תשמ"ז (1987) - יהונתן (ג'ונתן) פולארד נידון בארה"ב למאסר עולם באשמת ריגול למען ישראל.

יהונתן פולארד, הוא יהודי אמריקני שעבד כאנליסט בשירות המודיעין של חיל הים האמריקני. באמצע שנות ה-80 (בשנים 1983-1984), גילה פולארד שגורמים מסוימים במערך הביטחון הלאומי בארה"ב מונעים במכוון מידע החיוני לביטחונה של ישראל.

בהתאם למיזכר ההבנות מ-1983 בין שתי המדינות, ישראל הייתה זכאית מבחינה חוקית למידע חיוני זה. במידע שנמנע מישארל נכללו יכולות הלחימה הגרעינית, הביולוגית והכימית של סוריה, עיראק, לוב ואיראן, שפותחו במטרה לשמש כנגד ישראל, וכן מידע על פיתוח טילים באליסטיים על ידי מדינות אלה ועל מיתקפות טרור המתוכננות כנגד מטרות ישראליות אזרחיות.

בסופו של דבר נוצר קשר בין פולארד ושירותי הביטחון הישראלי ופולארד העביר מידע חשוב זה ישירות לישראל.

יונתן פולארד נתפס ונעצר בארצות-הברית אך לא נערך לו משפט. על פי דרישתן של ממשלת ארה"ב ושל ממשלת ישראל הוא נכנע לעיסקת טיעון, שחשכה משתי הממשלות תהליך משפטי ארוך, מורכב ויקר הנושא בחובו מבוכה רבה לשתיהן.

יהונתן פולארד מילא את התחייבותו בעיסקת הטיעון, ושיתף פעולה באופן מלא עם התביעה. למרות זאת, נגזר על פולארד מאסר עולם עם המלצה שלא לשחררו על תנאי לעולם, הפרה בוטה של עיסקת הטיעון עליה סוכם בין פולארד לבין ממשלת ארצות-הברית.

לאחרונה, יהונתן פולארד ביקש מממשלת ישראל להכיר בו כאסיר ציון. הכרה אחרת יכולה להינתן כסוכן ישראלי שאם הממשלה הייתה מכירה בו כסוכן המדינה תוכל לנקוט בצעדים לשיחרורו. באמצעות חילופי שבויים הייתה מפעילה לחץ כבד על אומות העולם. הרי למדנו שבמקרים קודמים ישראל עשתה הכל למען שיחרור סוכניה וחייליה, וכמובן שהשגריר היה מבקר בכלאו כל כמה שניתן לו.

לאחר שכלו כל הקיצין מבחינתו של יהונתן פולארד והמדינה לא פעלה למען הקלה בתנאי מאסרו, עדיין נותר שביב התקווה כי המדינה תפעל לפחות משיקולים הומנטריים של צדק, של הכרת תודה ותכיר בו כאסיר ציון ואז היה סיכוי שנראה אותו כאן בארץ, משחרור ואזרח מדינתו. אך גם תקווה נתבדתה, בגלל דחיית בקשתו זו על ידי בג"צ.

לאחרונה הועלתה הצגה בשם "פצוע בשטח" שעוסקת בהפקרת פולארד.

ההצגה מתארת את תרומתו של פולארד למדינה, עם מי נפגש ואיזה מידע מסר. בתקווה שההצגה תסייע למאבק לשחרורו.

לפרטים נוספים ראה באתר www.freepollard.org.

ז באדר - יום הולדתו ופטירתו של משה רבנו.

יום זה נקבע על ידי הרבנות כיום זיכרון לנופלים למען המולדת ואשר מקום קבורתם לא נודע.

המדרשים המתארים את פטירתו של משה רבנו מספרים כי לאחר שמשה לא רצה למות והנשמה לא רצתה לצאת מגופו, המלאכים לא רצו להמיתו והשטן נס מפניו, הקב"ה בכה עליו, נשקו ונטל נשמתו בנשיקה והקב"ה עצמו נתעסק בקבורתו. יום זה שעשה הקב"ה חסד של אמת עם משה נתקבל ברוב עדות ישראל כיום "החברה קדישא", גומלי החסד של אמת. ב' באדר הם נוהגים להתענות ולצאת לבתי העלמין לבקש מחילה מן המתים ובערב להתכנס לסעודת מצווה.

יא באדר - פרשת תצוה - פרשת זכור - השנייה מבין ארבע הפרשיות.

השנה, בשבת מוציאים לקריאת התורה שני ספרי תורה. קוראים בראשון את פרשת השבוע ובשני קוראים את הקריאה המיוחדת בסוף פרשת כי תצא (דברים כה: יז-יט). קטע זה נבחר משום שחז"ל קבעו שיש להקדים זכירה לעשייה. כידוע, המן בן המדתא האגגי, היה צאצא ישיר לאגג מלך עמלק. תלייתו יחד עם עשרת בניו הגשימה את "מחה אמחה את זכר עמלק" (שמות יז: יד).

יג באדר - תענית אסתר.

צמים מן הבוקר עד צאת הכוכבים, כי בימי מרדכי ואסתר נקהלו היהודים ביום יג באדר להילחם ולעמוד על נפשם והיו צריכים לבקש רחמים שיעזרם ה' לבטל את הגזירה. וכן יש אסמכתא במקורות, שבני ישראל צמו בעת מלחמתם עם עמלק במדבר, בהנהגת משה רבנו.

יד באדר - פורים דפרזות. טו באדר - שושן פורים - פורים דמוקפין

נס פורים אירע בתקופה שבין חורבן בית המקדש הראשון לבין שיבת ציון בימי עזרא ונחמיה. בימים ההם התחילה כנסת ישראל לטעום טעם גלות מרה; טעם של אומה נודדת שאין אדמת מולדת מוצקה תחת רגלה; טעם של אומה משועבדת, נושאת עול זרים ומשרתת מעצמות נוכריות.

ימי הפורים נקבעו לפי האירועים שאירעו ליהודים בפרס, וכך נהגו בכל תפוצות ישראל. כמסופר במגילת אסתר, נקבע חג הפורים ביום יד אדר או ב-טו בו. מכאן נטבעו המושגים: "פורים דפרזות" ו"פורים דמוקפין", והכוונה היא לערים המוקפות חומה מימות יהושע בן נון, כדי לחלוק כבוד לארץ-ישראל שהיתה אז חרבה וכדי להעלות את ירושלים על ראש שמחתנו.

יח באדר - פרשת כי תשא - פרשת פרה - הפרשה השלישית מבין ארבע הפרשיות.

השנה, בשבת, מוציאים לקריאת התורה שני ספרי תורה. בראשון קוראים בפרשת השבוע ובשני קוראים את הקריאה המיוחדת בפרשת חוקת (במדבר יט:א). בפרשה זו מתארת התורה את הדרך להיטהרות מטומאת מת באמצעות אפרה של פרה אדומה. כל מי שנטמא בטומאת מת פסול היה מעשיית קורבן הפסח. לכן היה צורך להודיע על דיני טומאה וטהרה, הכלולים בפרשת פרה, כחלק מההכנות לחג הפסח העומד בפתח.

כב באדר תשמ"ו (1986) - משפט דמיאניוק החל בישראל.

איוואן (ג'ון) דמיאניוק, אוקראיני ששירת בצבא הרוסי במלחמת העולם השנייה, נפל בשבי הגרמני ולאחר מכן הצטרף לצבא הגרמני ופעל בשירותם. בשנת 1951 הגיע לארה"ב כפליט, השתקע שם וקיבל אזרחות אמריקנית. כשפתחה ארה"ב בחקירה בעברם של פושעי מלחמה המתגוררים שם ובעזרת מידע מברית-המועצות איתרה את דמיאניוק. התגלה שהוא שיקר בפרטים לגבי עברו כאשר היגר לארה"ב וביקש אשרת כניסה. הוא הועמד לדין בגין עבירה זו. ארה"ב ביטלה את אזרחותו האמריקנית והוא היה צפוי לגירוש. מאחר ובמדינת ישראל נצטברו נגדו עדויות על פשעים שביצע נגד יהודים במחנה המוות טרבלינקה, ביקשה ישראל את הסגרתו אליה כדי להעמידו לדין על פשעיו בשירות הגרמנים.

לאחר הסגרתו הועמד דמיאניוק לדין בישראל על-פי החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם משנת 1950. הוא נאשם בפשעים נגד העם היהודי, האנושות, ופשעי מלחמה נגד בני אדם נרדפים. כתב האישום פירט את חלקו במעשי הזוועה שנעשו במחנה טרבלינקה, בו הושמדו קרוב ל-870 אלף יהודים וכ-2000 צוענים.

לנאשם, כמפעיל המנוע שסיפק גז לתאי המוות היה חלק פעיל ומרכזי בכל השלבים של חיסול יהודים והוא גם התעלל, פגע והרג ביהודים בודדים להנאתו הסדיסטית. נגד הנאשם היו עדויות של ניצולי מחנה טרבלינקה וכן מסמכים ותעודות.

ההגנה ניסתה לתקוף את מהימנות העדים ולהטיל ספק בזיכרונם לזהות את איוואן, 40 שנה לאחר המעשה. כן ניסתה ההגנה להוכיח שהתעודה המעידה על הצטרפותו לתנועה הנאצית שהגיע מברית המועצות והידועה כ"תעודת טרווניקי", הייתה מעשה זיוף. עיקר טענתה של ההגנה הייתה שדמיאניוק אינו "איוואן האיום", כפי שכונה, אלא אדם אחר. דמיאניוק הועמד כאן לדין בפברואר 1987. משפטו שהושווה למשפט אייכמן ימ"ש שהתקיים 25 שנים קודם לכן, זכה לתהודה רבה ושודר ברדיו ובטלוויזיה.

באפריל 1988 נדון דמיאניוק למוות בתלייה ועירער לבית המשפט העליון. העירער התמשך זמן ניכר, ובית המשפט התקשה לפסוק. בקיץ 1991 יצא התובע לרוסיה, כדי להביא חומר ראיות חדש. בשובו התחדש המשפט וביולי 1993 זיכה בית המשפט את דמיאניוק מחמת הספק והורה לגרשו מהארץ. מספר אזרחים עירערו על ההחלטה, אך העירער נדחה, וב-21 בספטמבר 1993 גורש דמיאניוק ובא הקץ למשפט ארוך ומפותל.

רשויות המשפט האמריקנית לא התרשמו מזיכוי של דמיאניוק בישראל, והודיעו עוד בשנות התשעים, כי לאור הראיות הרבות שהצטברו במהלך השנים ולמרות הזיכוי של בית המשפט הישראלי, אין ספק שדמיאניוק היה מעורב בפשעי מלחמה בעת שלטון המשטר הנאצי והדבר חייב את גירושו מארה"ב, ובכן בסוף שנת תשס"ה הוא גורש לאוקראינה.

כב באדר תשנ"ז (1997) - יום זיכרון לשבע התלמידות שנהרגו באי השלום

במסגרת טיול שנתי של בית ספר "פירסט" שבבית שמש למובלעת נהריים שבשטח ירדן, לא הרחק מהמפעל החרב של תחנת הכוח שבנה פנחס רוטנברג, נהרגו שבע תלמידות ומורה ועוד חמש תלמידות נפצעו בידי חייל ירדני.

יחסי ישראל-ירדן, שנחשבו לטובים בהרבה מאלה שבין ישראל למצרים, עמדו בפני קריסה. בית המלוכה הירדני מיהר לגנות בחריפות את הרצח, והמלך חוסיין לא הסתפק בגינוי, ובצעד יוצא דופן הגיע לביקור תנחומים אצל שבע המשפחות השכולות. לזכר שבע הבנות נחנך בנהריים אתר הנצחה המכונה "גבעת הפרחים שנקטפו". את גן הזיכרון עיצבה ויצרה אורנה שמעוני מאשדות יעקב מאוחד.

הסמליות שבו גזע עץ אדום עם ענפים שרופים, אשר בראשם שמות הבנות - הפרחים. כל שנה מוסיפים ביער מסביב אקליפטוסים ממינים שונים.

כ"ה באדר - פרשת ויקהל-פקודי - פרשת החודש - הפרשה הרביעית מבין ארבע הפרשיות.

השנה שבת זו חלה בשבת שמברכים בה חודש ניסן. לקריאת התורה מוציאים שני ספרי תורה. בראשון קוראים את פרשת השבוע ובשני קוראים את הקריאה המיוחדת בפרשת בא (שמות י, ב), בה מוזכר, שחודש ניסן הוא ראש וראשון לחודשי השנה. מתוארת בפרשה הכנת קרבן הפסח ומשמעותו לדורות.

אתרים

מרכז מורשת מנחם בגין

מרכז מורשת מנחם בגין הוא מפעל ההנצחה הממלכתי לראש הממשלה השישי של מדינת ישראל. במרכז פועלים ארכיון וספרייה העוסקים בחייו ופועלו של בגין ומהווים מקור מידע וסיוע לחוקרים ולתלמידים. מתקיימים בו ימי עיון ופעילות חינוכית לבתי ספר, צבא ומשטרה ואירגונים שונים באודיטוריום ובאולמות הכנסים וההרצאות. פרויקט מיוחד הוא "כנסת צעירה" המשלב לימוד על ערכי הדמוקרטיה והפרלמנטריזם יחד עם חוויה מיוחדת ששיאה ביקור בכנסת ויום מסכם המתקיים במרכז. גולת הכותרת של הפעילות במרכז היא המוזיאון, תצוגה חווייתית, המספרת את אחד הפרקים החשובים בתולדות המדינה. המוזיאון מכניס את המבקר למסע בזמן הכולל שיחזורים, פריטי מקור, סרטים דוקומנטריים ומומחזים, מסכי מגיע אינטראקטיביים, תאורה דרמטית ופס קול עוטף. המבקרים מוזמנים "להשתתף באירועים", במיפגש עם פרקי חייו השונים של בגין - ילדות ונעורים בפולין, שנותיו כמפקד האצ"ל וכמנהיג האופוזיציה, ותקופת כהונתו כראש הממשלה. התצוגה מסתיימת במורשת שמנחם בגין הותיר אחריו.

מדי יום חמישי בשעה 19:00 מתקיים במרכז שיעור פתוח לקהל בנושא פרשת השבוע עם הד"ר מיכה גודמן.

טלפון לבירורים והזמנות: 02-5652020.

מרכז מורשת מנחם בגין

בתוככי המוזיאון

אתר בית הבאר בנתניה

בית הבאר הוא שריד לחוות פרדס הגדוד, שהתמחה בגידול הדלים. החווה הוקמה ב-1927 על ידי חמישה שותפים מהארץ ומחול, כולם ותיקי הגדודים העבריים אשר כמשוחררי מלחמת העולם הראשונה הצליחו לקבל זיכיון מהנציב העליון לרכוש את הקרקע.

הגדוד העברי - יחידות של לוחמים עבריים שהתנדבו לצבא הבריטי במלחמת העולם הראשונה כדי להילחם בשם עם ישראל. הוגי הרעיון ומבצעיו היו זאב ז'בוטינסקי ויוסף טרומפלדור שראו בגדודים העבריים גרעין לצבא עברי וגורם מסייע לסילוק התורכים מן הארץ.

ניתן לערוך ביקור ב"בית הגדודים" במושב אביחיל, נתניה-צפון, טל' 09-8822212.

עד קום המדינה שימשו החווה והפרדסים כבסיס לפעולות ה"הגנה". בסוף שנות ה-40 צורף שטח החווה לתחום המוניציפלי

של העיר נתניה ושטחי הפרדסים נמכרו לבניית שכונות מגורים. מיבנה בית הבאר, עדות לימיה הראשונים של נתניה שוקם בסיוע כספי עיזבונה של גב' עליזה קרמרמן לבית גרוסמן, שנמנתה על נאמני המועצה לשימור מיבנים ואתרי התיישבות, עיריית נתניה וחברת "מקורות".

הבאר הראשונה - נחפרה על ידי משה שקד, כורה בארות מפתח-תקווה. ב-12 בפברואר 1929 מבשר משה שקד: "מתנה הנני מבשר שמצאנו מים... כנראה מים טובים". שישה ימים לאחר מכן, הגיעו ממסחה (כפר תבור) חמשת המתיישבים הראשונים וחרשו את החריש הראשון. שבועות מספר אחרי כן הגיעו מתיישבים נוספים, במקום החלו ניצנים של יישוב יהודי חדש.

תערוכות קבע באתר

ימי בראשית

- למי תודה למי ברכה - לעבודה ולמלאכה: פרנסות הישוב: חקלאות, יהלומים, תיירות.
- אני בניתי בית בארץ ישראל - חפצים וכלים המתעדים את אורח החיים בראשית ההתיישבות בבית ובשדה.
- לחוף הים עירי שוכנת - חינוך, תרבות, ספורט, תיירות, בטחון והעפלה.
- "מצאנו מים" - שאיבת מים מבאר של פעם.

פעילות

- ביקור אישי או קבוצתי מלווה בהדרכה.
- ביקור והדרכת כיתות בית הספר על פי נושאים שונים.
- תיאטרון מתנדבים המעלה תמונות מראשית נתניה.
- סרט מקורי שצולם באותם הימים "ימי בראשית".
- ימי עיון, הרצאות, רב שיח וכו'.
- הביקורים בתשלום.

לפרטים בטל' 09-8329940

נא לזהות את האירועים, האישים והאתרים הקשורים, ישירות או בעקיפין, לחודש אדר המרומזים בכל השאלות הבאות, לכתוב משפט אחד או שניים ולשלוח למערכת עד סוף חודש אדר. יזכה בפרס - המצליח לפתור שלוש חידות.

אנו בחודש אדר, בצילם של מרדכי וגם של המן. במציאות שבה עבדים, בדרגות שונות של סמכות, יכולים לחולל גם "קצת" פורענות.

נעלעל נא בדפים שבהם מעשיהם, או מחדליהם, השאירו תוצאות.

לארצנו הם הגיעו לפני כשמונה מאות שנים. טבחו פה טבחו שם והכל בשמו של בן הארץ הזאת. מאבקי כוחות פנימיים גרמו להם לנדוד למקום יפה וירוק בצפון ארצנו. מבצר גדול (מה שמו!) הקימו, אבל, עבדיו של אחרון הנביאים, לפי דבריו, צרו עליהם, ולבסוף הוסכם שהנצורים יסורו לעכו, וכך היה. עודף של אהבה הם לא מצאו בעכו, ויסעו מעכו ויחנו בטירול אשר באוסטריה. התכירו! ומה בדיוק קרה לעבדי האמונה הללו???

נהג זהיר הוא לא היה, וכשהניח את מושכות המרכבה אחז בחרב, הרג והרג, ואפילו פגע בגברת מפורסמת (מה שמה!) בלי בוש. אחז במושכות השלטון כשלושים שנה, וזה קרה לפני כאלפיים ושמונה מאות שנה. אפילו את יורם ואת אחזיה (מי הם?) שלח לעולם שכולו טוב בתהליך קצירה קצר. מי הוא זה ואי זה הוא, הה??

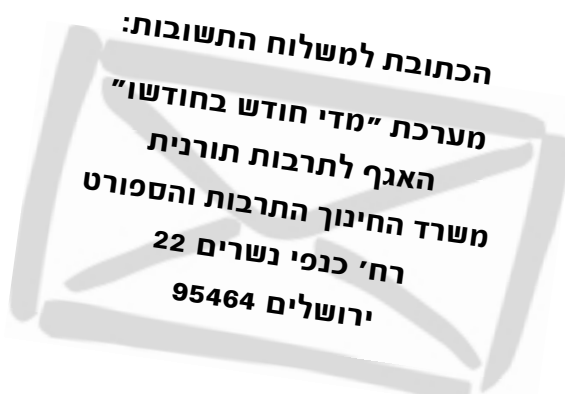
אגב, הגברת שהזכרנו לעיל עוד הספיקה, בעת שעמדה על הבלקון, לומר לו, בחיך חצי-שחצני, חצי-מריר (אבל לא פרווה): "השלום..... הורג אדוניו!!".

אנא עזרו בזיהוי המלכים והעבד, גבור הסיפור.

ונקפוץ כמה וכמה מאות שנים קדימה. אם אמרנו פעם, "עבד כי ימלוד" -
הסיפור הבא, הקשור גם הוא בארצנו-שלנו ימחיש זאת.

משמעות שמם היא: "הנרכשים". ליקטו אותם בקוקו,
הם קיבלו חינוך דתי אינטנסיבי בתוספת מרוכות של אימונים צבאיים.
הם לחמו, ועוד איך! לאט ובהדרגה טיפסו במעלות השלטון.
אפילו תקופת שלטונם, והיא היתה בת כ-250 שנה, מנציחה את שם התואר שלהם.
התדעו לנקוב בשם מישוהו מהם. אפילו השם החמוד, ברקוק, שייך לסיפור הזה,
רוצים עוד אחד? בבקשה: ביברס!

ד"ר עמנואל בן-נאה

או באמצעות הדואר האלקטרוני: tarbut-toranit@education.gov.il

פתרונות לחידון בדרך האתרים מס' 8

המקום המסתתר בשפע המלל הוא "נבי מוסא".

- הגשר בין יבשות - ארץ ישראל היא הגשר הבין יבשתי בין שלוש היבשות אסיה, אירופה ואפריקה.
- לדרך על סעיפיה השונים קראו דרך הבשמים.
- הדרך האחרת היא דרך הים.
- השם הישן של ארץ-ישראל היה ארץ כנען ועיסוקה במסחר.
- האחד והראשון למלכי ישראל הוא דוד המלך.
- השכן הצפוני הוא חירם מלך צור.
- השכן הסמוך לו הוא שלמה המלך.
- שלמה המלך זכה לביקור ממלכתי על ידי מלכת שבא שהייתה עור כנגדו והם היו רבות - 1000 נשים.
- המלך שהיחוס שלו הוא ככה-ככה הוא הורדוס.
- הבניין הנאה ביותר שהזכירו החכמים הוא בית המקדש שהורדוס הקים ועוד מקומות אחרים שחודשו.
- חודשו ארמונות חורף באזור ואדי קלט וכן חודשו 2 מבצרי החשמונאים - קיפוס וקרנטל.
- בגללן קיבל את התואר הבנאי הגדול.
- הרווחים של האיפיון הזה גרמו לארץ ישראל מעמד של מקום מסחר ו/או מרכז אזורי.

ואנו כבר בספר השני

- האישיות הידועה היא משה רבנו המפורסמת והמקודשת.
- לא רק במורשת היהודים אלא גם למוסלמים.
- משה רבנו לא נולד בארץ, לא ביקר בה ולא זכה להיקבר בה.
- עיר הולדתו של האדמוני - דוד, היא בית לחם.
- היה צאצא של רות המואביה שנתגיירה.
- זה שהודה קבל עם במחדל שלו הוא יהודה, שאמר על תמר צדקה ממני.
- כן, בבקעה הזו, היא בקעת הורקניה (יש המקשרים אזור זה גם לשעיר המשתלח) במדבר יהודה.
- בדרך הראשית מירושלים לעיר התמרים - יריחו - דרך הסוכר.
- לצד הדרך הזו על פי סיפור המופיע בחדית - תורה בעל פה של המוסלמים.

- אמר האיש שהכריז שהוא מחוקק - זהו מוחמד.
- כי שם בצד הדרך חלקת המחוקק הראשון - משה רבנו.
- ויבוא האיש שצבע שתי עיניו לא היה שווה היה הסולטאן הממלוכי בייברס שהיו לו עיניים כחולות ונוזם לבן באחת מעיניו.
- הסולטאן בייברס הפך מעבד למדרגת שליט ומצביא נמרץ.
- שהרס/שיחת מבצרים צלבנים ומנזרים של הנוצרים.
- שרצו לקבל מונופול על מורשת משה רבנו שהינו המחוקק.
- הראשון טמון? לא טמון? (לא ידוע מקום קבורתו של משה רבנו).
- המוסלמים טוענים שהם יורשיה החוקיים של מורשת משה רבנו ואימצו להם את חג הפסח באביב והם חוגגים אותו בנבי מוסא במשך שבעה ימים. העיתוי לעריכת החג מעלה את ההשערה כי הם נקבעו כמשקל נגד לחגיגות הפסחא הנוצרית בירושלים שהתקיימו אף הם באביב.
- האמיר החכם מן המדבר הוא עבדאללה שהפך למלך ירדן.
- קיבל נחלה גדולה במתנה מ"הגיטלמנים" - מהבריטים.
- מהאי הידוע - בריטניה.
- נבי מוסא הוא קבר מפואר של מוסא - משה רבנו במסורת האיסלם, המצוי מימין לכביש מעלה אדומים דרך מדבר יהודה בבקעת הורקניה. המתחם נבי מוסא כולל חדר קבר, מסגד, חדרי אכסון רבים לצליינים.
- בסמוך לנבי מוסא יש מעיין תיגלא וכן דור תיגלא, דהיינו מנזר תיגלא.
- ויהפוך המקום הקדוש למחסן גדול ומלא של הדיוויזיה מס' 60. הכוונה לכוחות הבריטים שהיו בארץ והפכו את האתר לבסיס שלהם. לאחר מלחמת ששת הימים השליטה על האתר נבי מוסא הייתה בידי היהודים.

שם הזוכה בחידון "בדרך האתרים" מס' 8

חגי ואזן - קיבוץ בית רימון

נס פורים - מגשמיית לרוחניות בחזון ובמעש

חג הפורים הוא החג היחיד בחגי ישראל שישודו בחוץ לארץ וטיבו קיום הקהילה היהודית בשושן הבירה שבפרס, בין הגויים. חג בתר-מקראי זה, הוא חג מדרבנן, שתכליתו הודיה לה' יתברך על הצלת עם ישראל מהשמדה גשמית-פיזית, מצד המן האגגי צורר היהודים כמתואר לאורך מגילת אסתר (פרק ג ואילך). על כן, אנו מדגישים אז את הגשמיות בתקנת מרדכי היהודי שבמגילה (ט, כא-כב): "לקיים עליהם להיות עושים את יום ארבעה עשר לחודש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה. כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים".

כפי שנאמר שם בהמשך (פסוק כד): "המן בן המדתא האגגי צורר כל היהודים חשב על היהודים לאבדם והפיל פור - הוא הגורל להומם (להביא עליהם מהומה) ולאבדם". ובהמשך (פסוק כו): "על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור". התכלית והרעיון מופיעים בתקציר קולע וממצה בתפילת "על הניסים" לפורים שהתקינו אנשי כנסת הגדולה מתקיני התפילות: "בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה כשעמד עליהם המן הרשע, ביקש להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים, מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד, בשלושה עשר לחודש שנים עשר הוא חודש אדר ושללם לבזו, ואתה ברחמיך הרבים הפכת את עצתו וקלקלת את מחשבתו והשבות לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ ועשית עמהם נס ופלא ונודה לשמך הגדול". על כן בפורים אנו מדגישים כאמור את הגשמיות כתקנת מרדכי במגילה. רואים מן המגילה, שהשנאה יוצרת אבל וחורבן, ואילו המסירות והדאגה לזולת שהן פעולות לטובת הכלל, מביאות שמחת לב, שיגשוג וחיי נצח, כאשר הגשמיות מקבלת ציביון רוחני.

שני כלי משחק עממיים, מאפיינים את שני החגים מדרבנן - חנוכה ופורים - הסביבון בחנוכה והרעשן בפורים. לשני המשחקים איפיונים משותפים, שניהם נעים ומסתובבים על צירם. אולם, יש הבדל מהותי במקום האחיזה. בעוד שאת הסביבון מסובבים מלמעלה, את הרעשן מסובבים מלמטה. לאורך כל הדורות, מסמל הסביבון בעם היהודי סימנים לנס: נס גדול היה פה (בארץ ישראל ו"שם" בחו"ל). הרעשן לעומת הסביבון הוא כלי יוצר רעש שתכליתו להשמיע קול במחית שמו של המן בעת איזכורו בקריאת המגילה, באופן יהודי סולידי ועדין. בשני המשחקים העממיים, אפשר לראות באופן סימבולי איפיונים של גשמיות ורוחניות. לעומת הרוחניות המהווה סימול עילאי עליון, הגשמיות היא סימול נחות תחתון. השאיפה האידיאלית ביהדות היא הרוחניות. בחג החנוכה שבו אנו מודים לה' על ההצלה הרוחנית מן המזימה היוונית כמובא ב"על הניסים" לחנוכה: "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", אנו מסובבים את הסביבון מלמעלה כי ההשפעה באה מלמעלה, מגבוה והיא עילאית. בחג הפורים לעומת זאת, שבו אנו

מודים על ההצלחה הגשמית, אנו מרעישים ברעשן ויוצרים רעש של גשמיות כאשר הגשמיות היא דבר נחות. כמובן שיש לתקל את הגשמיות ברוחניות, בכדי לתת לגשמיות את הציביון היהודי ההולם בלחלוחית של יהדות, ולכן, כל מנהגי החג השונים נעשים הלכה למעשה מתוך שמחה של מצווה. נס פורים ממחיש אפוא, כיצד ניתן להעלות את הגשמיות לדרגה עילאית של רוחניות באמצעות חזון ומעש.

ד"ר אברהם גוטליב

"משנכנס אדר מרבין בשמחה"

מצוה גדולה להיות בשמחה, כל השנה וביותר בחגים ומועדים

ומעשה שהיה במוהל ידוע ומוכר בירושלים, שהיה מוזמן למול ולכל מצווה היה רץ בשמחה ובטוב לבב, מתוך פנימיות...

פעם הוזמן למילה בשבת... אך הוא היה זקן ומתקשה... לחצו והסכים. הישיש כיתת רגליו עד בית הכנסת האמור.

הביט סביבו וראה פני האנשים, אינם כתמול שלשום, ראשם באדמה... מה קרה, ר"ל! שמה שמועה לא טובה! אחד הילדים אמר סבא רבא... הדוד של התינוק נפגע שלא הוזמן הוא למול!

מיד בשמחה התחנן, לתת לדוד, כי לו זכות קדימה!

הסכימו. אך למוהל החדש אין כלים! קחו את כליו ברצון!

והכל בא על מקומו בשלום.

ביום ראשון באו להחזיר כליו והאיש איננו. מסרו לאשתו והתנצלו... אך בעיה קטנה, הוא סיפר לה שטקס הברית היה נהדר ומשמח... כאשר שמעה דבריהם, השתוממה, כלום שיקר לי?

בא לביתו, שאלה שוב איך היה הברית בשבת? ענה מיד, כלל וכלל לא שיקרתי, היה נפלא. יודע תעלומות יעיד שלא היה אבק של צער ועילבון, רק שמחה ושמחה...

מאת שמעון בן יוסף

מדיני פורים

קריאת המגילה

הכל חייבים לשמוע את קריאת המגילה - גברים ונשים. קריאת המגילה חשובה עד כדי כך, שמבטלים תלמוד תורה כדי לבוא ולשמוע אותה. עיקר המצווה היא לקרוא את המגילה בלילה וביום בציבור, כדי שיתפרסם הנס (פירסומי ניסא). לפני הקריאה נותנים צדקה זכר למחצית השקל, שנתנו בבית המקדש. הברכות הנאמרות לפני קריאת המגילה הן:

- "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על מקרא מגילה".
- "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה".
- "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

סעודה (משתה ושמחה)

ביום פורים מכינים סעודת חג נאה ומצווה להרבות בסעודה. יש לעשותה ביום ועם הרבה משתתפים כדי להרבות ולהגדיל את השמחה.

משלוח מנות איש לרעהו

במצווה זו חייבים איש ואישה, והיא נועדה "להרבות שמחה ורעות". מצווה לשלוח לפחות לאדם אחד שתי מנות של מיני מאכלים הראויים לאכילה מיד. המנהג לשלוח ביום ועל-ידי שליח.

מתנות לאביונים

חובה לתת מתנות לאביונים ביום הפורים (ולא בלילה ולא אחרי החג), כדי לשמח את לב העניים. יש לתת שתי מתנות לשני אביונים.

הרמב"ם אומר שהשמחה הגדולה ביותר היא במצוות מתנות לאביונים - והיא חשובה יותר מהסעודה עצמה וממשלוח מנות. בהלכות יום טוב הוא אומר כך: **"אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל לעניים ומרי נפש אין זו שמחת מצווה אלא שמחת כרסו"**.

קריאת התורה

בשבת שלפני פורים קוראים **פרשת זכור**. ביום פורים קוראים על המלחמה בעמלק בסוף פרשת בשלח (שמות יז: ח-טז).

הוספת על הנסים בתפילה ובברכת המזון

בפורים אין אומרים הלל מפני שקריאת המגילה נחשבת כאמירת הלל. אומרים בתפילת שמונה עשרה בברכת ההודאה ובברכת המזון על הנסים (תוכנו הוא סיפור נס פורים וההודאה עליו).

מי ששכח לומר על הנסים בתפילה אינו צריך לחזור (טוב לומר קודם אלו קיי נצור לשוני, בדרך בקשה, הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. ואומר אחר-כך בימי מרדכי ואסתר וכו'). אבל אם נזכר בברכת מודים כל זמן שלא אמר שם ה' (ברוך אתה ה' הטוב שמך וכו') צריך לחזור.

מי ששכח לומר על הנסים בברכת המזון, ולא נזכר עד לאחר שאמר שם ה' (ברוך אתה ה' על הארץ ועל המזון) אינו חוזר, אבל לפני הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח וכו', יאמר הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

איסור הספד ותענית

על-פי ההלכה אסור לספוד (לשאת הספדים בהלוויות ובזכרות) בחנוכה ובפורים.

הגדת השיכורים

מה נשתנה היום הזה מכל הימים? שבכל הימים פעם אנו עוסקין במלאכה ופעם אנו אוכלין, היום הזה כולו אכילה ושתייה.

שבכל הימים אנו שותים מים או שיכר בלי יין, היום הזה כולו יין.

שבכל הימים לאדם לבג אנושי יסעד, היום הזה אין פחות בישראל בלי סעודת מלכים.

שבכל הימים אנו אוכלים כדי שובע ושותים לצמאון, היום הזה כולנו זוללים וסובאים ושיכורים.

מעשה ברבי גרגון ורבי יינא סבא ורבי חמרן ורבי שרן ורבי בקבוק שהיו אוכלים ושותים בסעודת פורים כל היום וכל הלילה והיו משתכרים. עד שנפלו תחת השולחן וכוסם בידם. ולמחרת מצאום תלמידיהם מתגלגלים זה על זה. ואמרו: "רבותינו, הגיע זמן פת של שחרית.

אמר רבי בקבוק הנטופתי: הרי כבר שמחתי בשמחת-פורים ולכן זכיתי שתיעשה סעודת פורים שלושה ימים ושלושה לילות, עד שדרשה בן יינא סבא, שנאמר: "מיגון לשמחה מאכל ליום טוב". מה יגון שלושה ימים ושלושה לילות, כמו שנאמר: "יצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלושה ימים לילה ויום", כן שמחת יום טוב. רבי גרגון אומר: שבעה ימים. שנאמר: "ומאכל ליום טוב" ואין אכלות פחות משבעה ימים. וחכמים אינם אומרים כלום אלא אוכלים ושותים עד ימות המשיח.

חכם מה הוא אומר? מה העדות והחוקים והמשפטים לעסוק יומם ולילה? הלא טוב לנו שבת על סיר הבשר או לכת אל בית המשתה.

ואף אתה אמור לו: – אין ניפטרין עד הפסח ממקומן.

שוטה מה הוא אומר? – מה שמחת פורים לכם אשר לא ראיתם לא המן ולא מרדכי? "לכם" ולא לו? ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר במגילה ואף אתה הקדה את שיניו ואמור לו, וכל זה איננו שווה לי ולא לו. אילו היה שם היה נתלה.

תם מה הוא אומר? – מה זאת? ואמרת אליו: סעודת פורים היא וכל המתעסקים בה זוכים ליהנות מסעודה של לוויתן.

ושאינו יודע לשתות את פתח לו את הפה שנאמר: "הרחב פיך ואמלאהו", ונאמר: "ולמדה את בני ישראל שימה בפהם".

כמה מעלות טובות למקום עליו:

אילו נהרגה ושתי ולא מלכה המלכה אסתר תחתיה - דייעו
אילו מלכה אסתר ולא קראה את המן אל המשתה - דייעו
אילו קראה אסתר את המן ולא נדדה שנת המלך - דייעו
אילו נדדה שנת המלך ולא בא המן אל החצר - דייעו
אילו בא המן אל החצר ולא הרכיב את מרדכי על הסוס - דייעו
אילו הרכיב את מרדכי ולא נפל על המיטה - דייעו
אילו נפל על המיטה ולא דיבר הרבועה - דייעו
אילו דיבר הרבועה ולא ניתלו בני המן עם אביהם - דייעו
אילו ניתן רכושם למרדכי ולא נעשו(ת) נקמה בשונאים - דייעו
אילו נעשו(ת) נקמה בשונאים ולא נקבעו ימי פורים - דייעו
אילו נקבעו ימי פורים ולא נצטוונו לעשות משתה ושמחה - דייעו

רבן עקיאל היה אומר: כל שלא עשה שלושה דברים בפורים לא יצא ידי חובתו, ואלו
הן: אכול ושתי ורקוד.

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא היה בשושן הבירה, שנאמר: "וכאשר
קיימו על נפשם ועל זרעם" ולא מרדכי ואסתר ובני דורם לבדם ניצלו מידי המן, אלא אף אנחנו
שנאמר: "קיימו וקיבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנלווים עליהם ולא יעבור".

על פי "הגדה לליל שיכורים", דפוס ויניציאה, שיב 1552

פור הוא גורל

יהודי בוכארה - במשך כל הלילה משחקים במשחקי קוביה או קלפים - אף אלה שאינם משחקים במשחקי קלפים לאורך כל ימות השנה. הלילה מותר ואף "מצווה" היא לשחק בהם, זכר למה שנאמר במגילה "הפיל פור". זוהי נקמה בהמן - שביקש לשקול עשרת אלפים כיכר כסף להשמיד את היהודים ר"ל, וכאן אנו מפילים פור, הוא גורל במשחק הקוביה זכר למפלתו.

יהודי ג'רבה - בפורים היו נערכות - בצורות שונות - הגרלות על כלים ומצרכים שונים.

דבש

יהודי בוכארה - התכונה לקראת פורים גדולה מאוד ומתבטאת בעיקר באפייה רבה לקראת החג, בשבוע שחל בו פורים. הנשים מכינות קולֶצָה - מיני מאפה בצורת אדם המסמלת את המן. מכינים גם מאכלים מתוקים: "...ואוכלים דושפירה, סמוסה, בִּיצִיק (מאפה משולש ממולא בגזר או דלעת, מעין "אוזני המן"). נוהגים להרבות במיני מתיקה לפורים, מאחר שהנס נעשה גם על ידי אשה - אסתר המלכה - ואשה בגימטריה = דבש.

נס עם נס

יהודי תוניסיה - עקרת הבית אופה לקראת פורים עוגות מטוגנות וטבולות בדבש - "מֶאֶרֶד", עוגת סולת ממולאת תמרים "דֶּבֶלָה", רצועות של פת מגולגלות על עצמן ודומות לאוזן. גם שומרים מן העוגות שנאפו לחנוכה ואוכלים אותן בפורים, כדי לקשר נס עם נס.

תהלוכת המן

יהודי תוניסיה - כבר בשבת זכור היו הילדים נושאים בתהלוכה את דמות המן (דמות עשויה מבגדים ממולאים הנישאת על גבי אלונקה) ברחובות הרובע היהודי, למקומות המרכזיים שבו היה אחד הילדים נושא דרשה על המן ("השכבת המן"). בתהלוכה נשא הילדים צמח מסוים שבגבעוליו היו גרעינים, וכשהיו לוחצים אותם היו הגרעינים קופצים החוצה ועושים רעש.

יהודי מצרים - מנהג קדום היה במצרים ביום פורים שהנערים היו סובבים ברחובות היהודים ורוכבים על חמור, סוס או גמל, לזכר מה שנאמר במגילה "וירכבהו ברחוב העיר ויקרא לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו".

מחיית עמלק

יהודי מצרים - היו נוהגים להרעיש בזמן השמעת המילה המן, ומאחר שהדבר היה מפריע לשמיעת המגילה נהגו לעשות כן רק בזמן קריאת עשרת בני המן, שם הש"ץ היה שותק עד סיום הרעש, וחוזר וקורא מ"איש" עד "עשרת" בנשימה אחת, וכך היה מובטח שהכול שמעו את קריאת המגילה מילה במילה.

יהודי לוב - בערי לוב נהגו שהקורא מכה באצבעו על מילת המן שבמגילה, כאשר מגיע למילים "המן הרע הזה", וכאשר מגיע קורא המגילה לפסוקים "איש יהודי", "בלילה ההוא", "ויאמר חרבונה", "ומרדכי יצא מלפני המלך", "ליהודים היתה אורה ושמחה", מוחאים כל המתפללים כפיים.

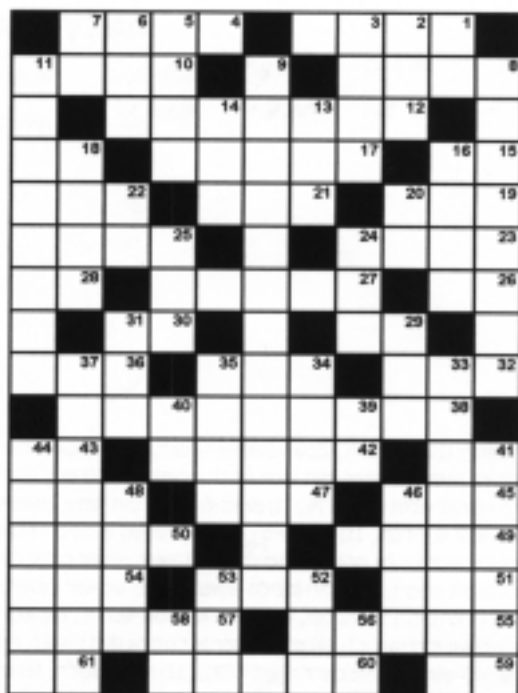
על פי "ילקוט מנהגים"

לוח המודעות מס' 148

מובא בזה עוד תשבץ מסידרת תשבצים בעריכת שילה הרשונים שאנו מפרסמים ב"מדי חודש בחודשו" במשך השנה.

תשבץ לחודש אדר

במאוזן: (1) עיר דרומית, נכבשה במלחמת העצמאות ב-ט באדר תשי"ט (1949); (4) מזל של חודש אדר; (8) צייר ספרדי (1893-1983); (10) כך הייתה השעורה בעת מכת הברד (שמות ט); (12) מלך במגילה; (15) אחד משבעת העממים שישבו בארץ כנען לפני כניסת בני-ישראל אליה (דברים ז); (17) מושב ליד העיר בית-שמש, משתייך למועצה האזורית מטה יהודה (הוקם ב-1950); (18) יום-טוב; (19) שיש לו הרבה; (21) בוך, טיט; (22) נוזל המופק מזיתים; (23) עלם, איש צעיר; (25) אחד הרמטכ"לים של צה"ל; (26) בקעה, מקום מעבר צר בין הרים (דברים לד); (27) מצפה ויישוב בגליל-העליון, נוסד בי-א באדר תשי"ז (1946); (28) תבלין לקפה; (29) אות באלפבית העברי; (30) שליח (מגילת אסתר ג); (32) שק-עור לנוזלים; (34) רשע המגילה; (36) מנגינה; (38) תוארו של ט"ו באדר; (41) ציבור, קהל רב; (42) הבלות, שטויות; (43) בהמת-עבודה; (45) אלף קילוגרם; (47) חניך בבית-ספר צבאי, בלע"ז; (48) אחת הדרכים לקידושין (קידושין ב.); (49) פילוסוף ופרשן המקרא (1288-1344, ר"ת); (50) מדען שבדי, על-שמו פרס בינלאומי, בין הזוכים בו סופר ישראלי שנפטר בי-א באדר תשי"ל (1970); (51) תינוק שנולד; (52) כינוי לצעיר, טירון; (54) כינויו של אלוף בצה"ל, אשר הנף באילת (אום רשרש) את "דגל הדיו" ב-ט באדר תשי"ט (1949); (55) סוג של דג, מצוי בים-התיכון; (57) רשימת המזון והמנות המוגשות בארוחה; (59) קינה, אבל (יחזקאל ב); (60) קיבוץ בגליל-המערבי, נוסד במסגרת יישובי "חומה ומגדל" בי-ח באדר ב' תרצ"ח (1938); (61) מושג גיאוגרפי, גוש-אדמה גבוה.

במאונך: (1) יבשה מוקפת ים; (2) פוחד; (3) חייל; (5) יהירות; (6) שאין בו רטיבות; (7) תו מוסיקלי; (8) ראש-ממשלת ישראל בעבר, אשר חתם על הסכם השלום עם מצרים ב-כז באדר תשל"ט (1979), נפטר ב-ד באדר תשנ"ב (1992); (9) גיבור ישראל (1880-1920), נהרג עם 7 חבריו בקרב על 16 מאונך בי-א באדר תר"פ (1920), על שמם נקראת העיר קריית-שמונה; (11) מחנה ריכוז גרמני בתקופת מלחמת העולם השנייה, בו מתה בחודש אדר תשי"ה (1945) הנערה היהודייה מהולנד אנה פרנק; (13) בוקר; (14) עוני, דלות; (16) משק חקלאי בגליל-העליון, שהוקם על אדמות שנרכשו בידי הברון רוטשילד, בו נפלו בקרב 9 מאונך ו-7 חבריו בי-א באדר תר"פ (1920); (18) רחמים, רגש של עזרה לזולת; (20) מילת ברירה; (22) חבר בממשלה; (24) אמורא בבלי בדור הרביעי, הקים את ישיבתו בעיר הולדתו מחוזה, מפורסם בהוויותיו; (25) פרשה בחומש ויקרא; (29) קצה ממלכת אחשורוש (מגילת אסתר א); (31) בשר העשוי על האש; (33) ראש הממשלה השלישי של ישראל, כיהן בתקופת מלחמת ששת-הימים, נפטר בי-א באדר תשכ"ט (1969); (34) אישור בית דין על כשרותו של שטר (בבא מציעא ז.); וכן רש"י שם כ.; (35) פעולה המתבצעת לתנועה במסלול מסוים ללא סטייה ממנו; (37) אתר בסמוך לכנרת, נוצר בימי המבול (רש"י בראשית ה, וכן מדרש רבה בראשית פרשה לג); (39) הפלג במים; (40) ראשי-תיבות של ראשי-תיבות; (41) אניית מעפילים שטבעה בים-השחור ביום פטירתו של משה רבנו ע"ה, בשנת תשי"ב (1942); (44) מייסדו של בית-הספר החקלאי מקוה ישראל ומנהלו הראשון, הוקם יד באדר תר"ל (1870); (46) נפרד; (48) כתב-אישור על קבלה או הוצאה של כסף או של חפץ; (52) סוג של נחש ארסי גדול (ישעיה יא); (53) ראשי-תיבות של שלושה ספרים שיש ללמוד מהם מדי יום לפי סדר וחלוקה שקבע אדמו"ר הרי"ק (רבי יוסף יצחק שניאורסון וצ"ל) של חסידות חב"ד; (56) גיל הנישואין לפי דברי יהודה בן תימא (מסכת אבות פרק ה משניות כ-א); (58) איבר הדיבור.

שילה הרשונים

ראה פתרונות בסוף הגיליון

יהודי יוגוסלביה - חלק ב

בוסניה והרצגובינה

שני מחוזות אלה, בוסניה והרצגובינה, היו פרובינציות בזמן האימפריה הרומית. מהמאה השישית לספירה הן הפכו לארצות סלאביות, שהנצרות חדרה אליהן בעיקר מן המזרח. מ-1463, היו אזורים אלה תחת הכיבוש התורכי. הכיבוש העות'מאני עודד התאסלמות ובצידה, ניתנו הטבות חברתיות וחומריות למתאסלמים. רבים היו התושבים שהמירו את דתם. הם קיבלו יתרונות לגבי המשך הבעלות על הקרקע, חסינות מפני המיסים הכבדים ומפני שליחת הבנים לחיל האינצ'ארים התורכי. זרם הכפירה הנוצרי, מצא באיסלאם בן ברית ושפה משותפת כנגד הקבוצות הקתוליות והאורתודוקסיות.

בתום הכיבוש העות'מאני בן 400 השנים, נמסר חבל ארץ זה לאימפריה האוסטרו-הונגרית, על פי החלטת קונגרס ברלין משנת 1878. בשנת 1908, הכריזה האימפריה האוסטרו-הונגרית על סיפוח רשמי של בוסניה להרצגובינה. מעשה זה עורר את התנגדותן של תורכיה, סרביה ורוסיה. בסופו של דבר, נוצרה מתיחות שהציתה ב-1914 את מלחמת העולם הראשונה, וזאת בעקבות רצח יורש העצר האוסטרו-הונגרי בסראייבו, בירת בוסניה.

בשנת 1541, בעת שלטון התורכים, הגיעו ראשוני היהודים לסראייבו. היו אלה סוחרים מסלוניקי ומקהילות אחרות מרחבי תורכיה, שביקשו שווקים חדשים לסחורותיהם. תחילה, מנה היישוב היהודי רק 10 עד 15 משפחות. למרות מספרם הזעום בקרב האוכלוסייה, ביקשו התורכים, תושבי סראייבו, להיפרד מעל היהודים.

בשנים 81-1580, ביקר סייאווש פחה התורכי בסראייבו. בעת ביקורו שם, ביקשוהו המוסלמים להפריד בין מגוריהם לבין מגורי היהודים בטענה, שהיהודים מקימים רעש וגורמים באי זהירותם לריבוי דליקות באזור. בתקופה זו רבו השריפות בסראייבו ובבלגרד, שלעיתים כילו רובעי מגורים שלמים. הפחה התורכי נעתר לבקשת המוסלמים והקצה ליהודים מקום מגורים משלהם שנקרא: "ציפוט חאן", כדוגמת חצרות הספרדים בירושלים העתיקה (שנקראו: אֶל-קורטִיזו, החצר). מספר משפחות חיו בצפיפות בחצר זו, ששימשה עדות למדיניות ההפרדה הדתית-לאומית שהיתה נקוטה במשטר העות'מאני.

מיגבלות נוספות הוטלו על היהודים: איסור להתקין מקומות תפילה; נאסר עליהם לשאת נשק; מלבושם נבדל מהתורכים; הם הוכרחו לפנות מקום ולהשתופף בנוכחות מוסלמים; אסור היה עליהם לרכב על סוס אלא על חמור, שלא יהיו, חלילה, גבוהים מהמוסלמים וגם היה עליהם להתפלל בשקט ובצנעה.

אולם, כעבור זמן מותנו ההגבלות והיהודים קיבלו אוטונומיה דתית ומינהלית שבאה לידי ביטוי באירגון חיי קהילה מסודרים, בגביית מיסים, בהקמת "תלמודי תורה", בבתי דין ועוד.

תמורת כסף, הוענק ליהודים רישיון מסחר עם ונציה, בלגרד, סלוניקי וקושטא. החל מהמאה ה-19, סחרו היהודים גם עם וינה ומצרים. היהודים סחרו במלבושים ובמיצרכי מזון, ורבים מיהודי בוסניה, בעיקר בסראייבו, היו בעלי מלאכה מומחים והתפרנסו מחייטות, סנדלרות ופחחות. מקצוע רפואה ועימו הרוקחות, היה רובו ככולו מרוכז בידי היהודים.

בנוסף על קהיליית היהודים בסראייבו, קמו קהילות יהודיות, גם בטראוויניק, בבנייה לוקה, בביילינה ועוד.

קהילת היהודים האמידים בסראייבו, הצטיינה ודאגה לעניים. האחרונים היו פטורים מתשלום המיסים ומוסדות הקהילה שילמו למענם את מס הגולגולת שבו חוייבו היהודים. האמידים נשאו בעול החזקתם ופעילותם של מוסדות הקהילה ותרמו גם למפעלים שונים בארץ ישראל וליישוב היהודי שבו. בקהילת סראייבו השתמרה משמעת עדתית קפדנית.

דמותו של הרב הראשי הספרדי (החכם באשי) בסרייבו במאה ה-18

רבני סרייבו

קהילת בוסניה והרצגובינה, עמדה תחת השפעת המרכז הרוחני שבסלוניקי, יוון, שמשם קיבלו הנחיות ותשובות לשאלות. במקרים מסוימים פנו הם גם לחכמי בלגרד בסרביה, שהיו כפופים למרות החכם באשי בקושטא. אולם, כבר במאה ה-17, קמו ליהודי סראייבו מנהיגים רוחניים משל עצמם, כמו הרב אשר

זבולון ואחריו האחים מצליח ואליהו מוצ'אצ'ון, שמואל בן ברוך ורפאל פרנספאל וכן מיכאל בן משה הכהן בעל הספר "מורה צדק".

גם השבתאות לא פסחה על יהודי סראייבו. במאה ה-18 כיהן במקום רבי דוד פארדו, שכונה "מורנו" והנחיל פירושים למשנה ולתוספתא. אחר כך שימש בכהונה זו רבי דוד פינטו, שנתפרסם בפירושו ל"שולחן ערוך". משה פרארה, היה הראשון שהוכר כרב על ידי השלטונות.

אחרון רבני סראייבו, היה מחבר הספר "הספרדים בבוסניה" - הרב מוריץ לוי, אשר נספה בשואה. ספרו זה, הוא המקור הבלעדי לתולדות חיי היהודים בבוסניה, עד ראשית המאה העשרים.

שינויים מבניים והתפתחותיים

בשנת 1840 ניתנו זכויות אזרח ליהודים וכך הותר ליהודי סראייבו להקים בתי תפילה ובתי תלמוד. ב-1856 הורחבו זכויותיהם, ומעמדם של היהודים השווה למעמד בין שאר הדתות, הם יכלו לשאת משרות במימשל ובצבא וכיו"ב.

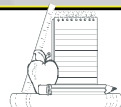
שינויים מפליגים עוד יותר חלו בקהילה עם הכיבוש האוסטרו-הונגרי במאה ה-19. רוחות האמנסיפציה ורכישת ההשכלה נשבו בחוזקה והביאו להתנגשות עם המסורת מדורות. היהודים התחילו להתערות בתרבות המקומית וגם בתרבות הגרמנית המערבית. תהליך זה של עלייה ברמת ההשכלה, השפיע מאוד על מיבנה הקהילה. המשכילים החדשים הקימו אירגון בשם: "לה בנבולנציה". אירגון זה שנוסד בשנת 1892 כאירגון צדקה, ששם לו למטרה לקדם את יהודי בוסניה-הרצגובינה, מבחינה ציבורית, כלכלית ותרבותית, ולדאוג להכשרה מקצועית ולהשכלה גבוהה.

לאזור הגיעו יהודים מרחבי הממלכה האוסטרו-הונגרית, ששינו את מיבנה הקהילה המקומית, שהייתה ברובה המכריע ספרדית. היהודים האשכנזים שהגיעו, היו בעלי השכלה ובעלי משרות, במינהל האוסטרו-הונגרי. תחילה היו כקהילה נפרדת, אולם בראשית המאה ה-20, נוצר איחוד בקרב הדור הצעיר וקמו להם אירגונים משותפים ספרדים מול אשכנזים, כגון: בני ציון, בר כוכבא ואירגון הנוער יהודה המכבי.

ביבליוגרפיה:

- קטן בן-ציון, דינה. **יהודי יוגוסלביה**. מרכז ההסברה משרד החינוך, ירושלים, 1986.

מאת שמחה סיאני

א. פורים

1. השמחה האמיתית

המטרה: להגדיר מהי שמחה אמיתית.

- ניתן לבקש מהחניכים לצחוק במשך 3 דקות.
  - אחר כך יש לשאול אותם כיצד הרגישו כשצחקו - הקלה, פורקן, שמחה וכו'.
  - האם הצחוק שינה משהו בנשמה?
  - באילו דרכים ניתן להגיע לשמחה אמיתית, אפילו במצבים שאנו נתקלים בהם היום (כמו אלימות בחברה, פיגועים, מחלות, תאונות דרכים)?
  - יש לרשום דוגמאות להצעות החניכים ולספר להם את הסיפור המיוחד של דסי רבינוביץ ז"ל.
- אני רוצה לספר לכם סיפור אמיתי שקרה לפני מספר שנים. "הסיפור הוא על נערה בשם דסי רבינוביץ' שחלתה במחלה קשה ונאלצה לעבור טיפולים יומיים בבית חולים. הסיפור מופיע בספר "בשמחה תמיד" מאת עדינה אמיתי. למרות מחלתה, דסי התנדבה באירגון "זכרון מנחם" שעסק בסיוע לילדים חולים. הוצאות האירגון היו גדולות ונזקקו לעוד כסף לפעילות. בוקר אחד קיבל יעקב, רכז הפעילות טלפון מדסי "חודש אדר מתקרב, אנו צריכים לשמח חולים בבית החולים שגם הם ירגישו חודש אדר, אז נכין הפתעה משמחת ואנשים ישמחו וגם יתרמו לאירגון. בראש חודש אדר הגיעו מספר מתנדבים לבית החולים ובראשם דסי, בידיהם היו מזרקים מלאים בסוכריות קטנות והם הכריזו בקול: "לכבוד חודש אדר זריקת שמחה תמורת תרומה קטנה". "זריקות" ניתנו ותרומות החלו להיאסף ודסי עזבה לזמן מה כדי לקבל טיפול יומי, כשחזרה ראתה שאר המתנדבים התעייפו ונשארו עוד סוכריות, במרץ ובשמחה החלה לקרוא לאנשים להמשיך ולבוא אל הדוכן ואכן מרגע שדסי חזרה לדוכן הזריקות נגמרו ונאסף סכום יפה".
- "מה קרה לדסי בסוף?" לעברנו המחלה הכריעה אותה והיא נפטרה, אולם היא הצליחה ללמד אנשים רבים שגם אם אתה חולה, אתה יכול לשמוח ולשמח אחרים.

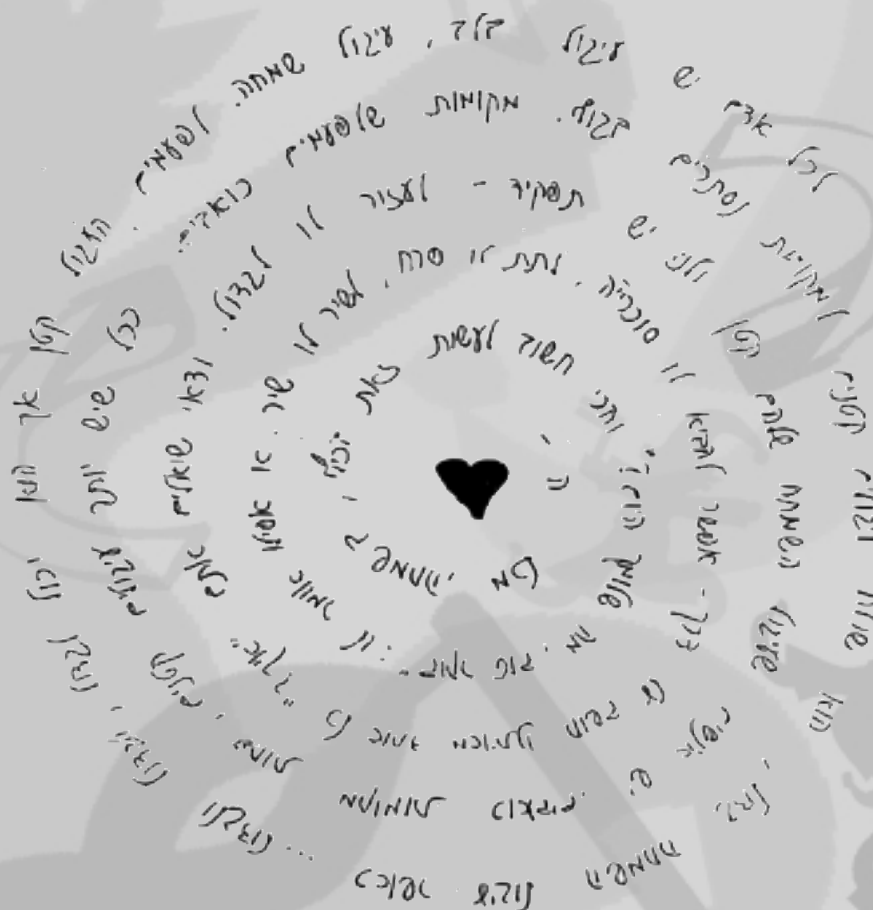
על פי www.kipa.co.il

נסכם את הפעולה עם הקטע הקצר הבא שמראה שהשמחה האמיתית תלויה באדם עצמו ובגישה שלו למצב בו הוא נמצא ולא במצב עצמו.

רבי לוי יצחק מברדיצ'ב אמר יש שני מיני שמחה – יש שמחה שאין בה טעם ולא ריה, וזו היא שמחת הכסיל, שאינו חש שום חיסרון בעצמו ואינו דואג כלל לתקן את עצמו. אבל השרוי בתוך שמחה של טוב טעם ודעת דומה לאדם שנשרף ביתו, ולא די שאין העולם חשך בעדו, אלא הוא מקווה להי שילא לו את חסרונו ובהגיעו בכוה התקווה והאמונה לידי ביטחון הוא מתחיל לבנות את ביתו מחדש, ועל כל אגן ואגן שהוא מושך ומטקיע בו, לבו נעשה בו כמעין המתגבר שמחה וששון.

על פי "סיפורי צדיקים", שמחה רו

"עיגולי שמחה" של דסי רבינוביץ ז"ל

2. מטבעות לשון מהגיליה

מטבעות הלשון מהמגילה וההגדרות התבלבלו משתיית יתר. על החניכים לזהות את מטבעות הלשון ולקשר אותן להגדרה. ניתן להיעזר בדוגמאות לרמזים ובמגילת אסתר.

א. שוד העמוד וכו'	1. בשפע ביד רחבה (אסתר א: ז)
ב. ככלי מדה	2. מסוגים רבים (אסתר א: ז)
ג. כתשע ותצלה חמי ועד	3. בהתאם לרצונך (אסתר ג: יא)
ד. נחם במשתה	4. ניעזר ממקום אחר (אסתר ד: יד)
ה. והראש המוח	5. מחשבה רעה זדונית (אסתר ח: ה)
ו. כבועט ביניך	6. חכמים, שופטים (אסתר א: יג)
ז. תן! ידידי יודע	7. שטח עצום (אסתר א: א)
ח. ימליך משכיל ממון	8. אני לוקח עלי את הסיכון (אסתר ד: טו)
ט. מקומו הוא חצר אור חרלמה	9. אעשה למענך כל מה שתצוה (אסתר ה: ג)
י. את שיר אדיבות אכבד	10. היהודים חגגו (אסתר ח: טז)
יא. קול יקויים בו	11. ההפך הוא נכון (אסתר ט: א)
יב. הוא וכנפו	12. התחייבו (אסתר ז: ח)

(התשובות בסוף הגיליון)

רמזים לתשובות:

3. חידון פאריא

- א. היכן רמז למכירת סוף העונה במגילה? (אסתר ב: יד)
אפנה לאיננות עשה
- ב. בימינו יש סופרגז, פזגז, ואמישרגז. איזה גז יש במגילה? (אסתר ב: יד)
ששג
- ג. איזו פרשה שאינה בחומש נזכרת במגילה? (אסתר ד: ז)
פרשת הכס
- ד. מה ידוע לנו על נבחרת הכדור רגל שבשושן? (אסתר ב: יט)
ארכי יושב בשער
- ה. מנין שלמרדכי הייתה תחנת שידור? (אסתר ט: ד)
ושמאם הולך בכל האדינות
- ו. מנין שמעמד הר סיני היה בשושן הבירה? (אסתר ג: טו)
אדמת יתנה בששן הבירה
- ז. מנין לנו שהמלך אחשורוש הקפיד על כשרות? (אסתר ח: ה)
אכר היבר לפני האל
- ח. מה היה גודלו של רב בימי אחשורוש? (אסתר א: ז)
ויין אלכות רב כיד האל
- ט. היכן מדובר על ריצה פסולה במגילה? (אסתר ג: טו)
ארכיס יצא דחאפס
- י. איזו אופנת לבוש הנהיג מרדכי? (אסתר ג: ג)
שק ואפר יוצע ארכיס
- יא. למה עושים אוזני המן בעלי שלוש קצוות?
אפני שאס יהיו בעלי 4 כפות יהיו חייבים בציצית.
- יב. אמרו חז"ל שאין דבר שלא כתוב בתורה. לפי דעה זו האם המן מוזכר בתורה? (בראשית ג: יא)
האן העל אשר ציוותיק

4. צירוף לשון

יש לנסות ולזהות את הניב לאחר שמיעת הרמז וההגדרה

הגדרה	רמז	ניב
1. אין הגיון בדבריך	אוזן	ישמעו אוזניך מה שפיר מדבר.
2. שיכור אינו יכול לשמור על מה שאומרים לו	יין	נכנס יין יצא סוד.
3. בלחישת	אוזן	מפה לאוזן.
4. שליחת מתנות איש לרעהו	מנה	משלוח מנות.
5. לא לשם טובת הנאה	מנה	שלא על מנת לקבל פרס.
6. מצער לגיל	שמחה	מיגון לשמחה.
7. מזיפה	מנה	מנה אחת אפיים.
8. סיפר לו סוד	אוזן	גילה את אוזנו.
9. גורלו	מנה	מנת חלקו.

5. משפט ציבורי

המטרה: לבחון את ההתנהגות של הצדדים, במיוחד של מרדכי ושל המן כפי שמתואר במגילה...

אמנם אנחנו מורגלים בכך שצדק מרדכי כשהוא לא כרע ולא השתחוה, ואילו המן גילה רשעות לשמה כשהוא ביקש להשמיד ולהרוג את כל היהודים. אך יש המערערים על מעשהו של מרדכי ועל תוצאותיו. והדברים נאמרו גם על ידי חז"ל.

אנו מציעים לערוך "משפט ציבורי" ובו יבחנו הצדדים - סניגורים ותובעים - את השיקולים והנימוקים השונים של אותו מעשה.

הקדמה

המנחה נותן "תיאור מצב": איש יהודי היה חי בשושן הבירה בימי אחשוורוש. יום אחד, בשבוע לביתו, הוא שומע שמנהיג יהודי, מרדכי שמו, סירב להשתחוות להמן, שרו של המלך. ובתגובה על כך יצא פתשגן הכתב מלפני המלך (בעצת ראש השרים - המן) "להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד בשלושה עשר לחודש שנים עשר הוא חודש אדר" - הוא כמובן נבהל מאוד. בשיחה עם שכניו היהודים עלו השאלות הבאות:

- א. מה ראה מרדכי להתנגד ולעבור על מצוות המלך ולהכעיס את המן?
  - ב. האם לא ידע שבזה הוא מסכן את חייו ואת חיי כל אחיו היהודים?
- היהודים החליטו להביא את מרדכי היהודי למשפט ציבורי על התנהגותו.

למדריכה

יש לבחור שופטים, סניגורים, תובעים (הסניגורים והתובעים צריכים להכין את עמדתם היטב מראש).
כדאי לקבוע מראש את הכללים לניהול המשפט.

דוגמאות של טענות הצדדים (כל צד ייעזר בטיעונים המתאימים לעמדתו):

1. המן עשה לו צלם מרוקס על בגדיו ועל לבו וכל מי שהיה משתחוה לו היה משתחוה לעבודה זרה (אסתר רבא ז, ו).
2. מרדכי סיכן את הציבור היהודי בסירובו לציית לפקודת המלך להשתחוות להמן.
3. לא זו בלבד שמרדכי סירב להשתחוות להמן, אלא שהוא בראותו את המן הרים את רגליו, כדי להרגיז אותו ולהזכיר לו שפעם, כששניהם היו שרי צבא, המן נאלץ למכור את עצמו באמצעות נעלו, ששימש כשטר המכירה (ראה מדרש המרומז במגילה טז:).
4. המן מגן על החוק ועל הסדר במדינה. אם כל אחד ינהג כרצונו ולא יציית לחוקים יתפורר השלטון.
5. מרדכי היהודי הוא מגדולי הסנהדרין (מרדכי בלשן) והדבר אינו לפי כבודו.
6. מותר היה למרדכי להתגרות בהמן כדי לקדש שם שמים בעיני אחיו היהודים, על פי הכתוב "ועוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בהם" (משלי כח:ד). שהיה מרדכי מקדש השם על ידי זה (על פי המהר"ל מפראג - "אור חדש").
7. אם המן היה מסיר את הצלם מעל בגדיו, האם מרדכי היה משתחוה לו?
8. מרדכי ראש גולה היה "אשר היגלה מירושלים". ברצונו להיות עם הגולה אשר היגלתה עם יכניה מלך יהודה, כדי לשמור עליהם מלהיטמע בין הגויים, וזה מסביר את המעשה שעשה.
9. המן ממילא שנא את היהודים וחשב להשמידם גם בלי קשר להתנהגותו של מרדכי.
10. יהודים מזרע בנימין אינם משתחווים. למוד הוא שבט בנימין מבטן אמו, שלא להשתחוות לעשיו. וגם זה נחשב כזכות שתשרה שכינה בחלקו ונקרא "ידיד ד' " וראוי להתייחס אליו כמלך (אסתר רבא ז, ט) (העמק דבר וישלח לג).
11. ר' לוי אמר: "אמר להם מרדכי - משה רבינו הזהירנו בתורה (דברים כז) "ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה", ורשע זה עושה עצמו עבודה זרה.

ב. 900 שנה לפטירתו של רש"י "המורה הגדול"

רש"י האמיתי - עמוד!

שלושה אנשים מציגים את עצמם כרש"י האמיתי ועל החניכים לנסות לזהות את הרש"י האמיתי.

- נולדתי בצרפת. אמרו עליי שאני מזרעו של דוד המלך. סיפרו עלי אגדות רבות. למדתי תורה ועבדתי במסחר יינות כי לא רציתי להשתמש בתורתי כקרדוס לחפור בו. בין בניי היו הרשב"ם והריב"ן. כיניתי את תלמידיי בכינויי חיבה והייתי גאה בתרומתי לעולם.
- נולדתי בצרפת. אמרו עליי שאני מזרעו של דוד המלך. משפחתי הייתה ענייה. הייתי עניו ולא היססתי להודות שאיני יודע. חיברתי כמה ספרים ופירושים בכתב מיוחד שקראו אותו כתב רש"י וגם כן הזמנתי תלמידים מרחבי העולם לשיבה. בחופשות אהבתי לנסוע איתם ברחבי אירופה לבקר אצל גדולי ישראל.
- נולדתי בצרפת. אמרו עליי שאני מזרעו של דוד המלך. לא היו לי בנים. אהבתי את ישראל בכל הלב. ברחתי מהכבוד ומהשררה ולמרות זאת הכול כפפו את עצמם למרותי. תלמידיי סיפרו לי על מסורות ומנהגים חדשים. תמיד רדפתי אחר האמת והשלום. היו לי ידיעות רחבות בכל מיני מקצועות.

לסיכום הפעילות יש למיין מתוך הקטעים את המידות האמיתיות של רש"י.

ניתן להיעזר בחוברות "מדי חודש בחודשו" מס' 163-165.

א. שעשועון חילים על פרשת השבוע

בכל חידה מבוקשים שני מושגים המורכבים מאותיות זהות ובשינוי סדר האותיות, כאשר אחד משני המושגים לפחות קשור לפרשת השבוע.

מי יודע

פרשת תרומה

1. מסוגי התרומות

והטוב שבהפקות

2. ערוץ הדיבור

ואיתם לירושלים ביקור

3. חלק בארון

וחלק במשכן

פרשת תצוה

1. מצוה בשבת ובחול

ולא שומעת בקול

בפסוק הראשון נשמעת

וחסרת משמעת

2. בפרשה יחידת מידה

ובמגילה פרסי נודע

3. שם במגילה

ומספר בפרשה

פרשת כי תשא

1. משה בערב

וראציה על פניו

תשובה

(תולעת / תועלת)

(כרובים / בכורים)

(כפרת / פרכת)

(נר תמיד / מרדנית)

(זרת / זתר)

(ושתי / ושתִּי)

(מוֹסָה / מסוה)

2. ערב רב שפיל (עגל / לעג)

וצחוק משפיל

3. בלשון פרשתנו התעכב (בשש / שבש)

ואת הסדר הטוב "ערבב"

פרשת ויקהל-פקודי

1. כלי שמיימי (שולחן / נחשול)

וקפל מיימי

2. מכלי המזבח (מחתות / חותמת)

ומסמך "מאבטח"

3. לפרשתנו שותף שכיח (פקודי / קיפוד)

וקוצים מצמיח

פרשה בחומשים

ובעל חיים עם קוצים

החידות מתוך הספר "תורתך שעשועי" מאת זאב פרנק,
ניתן להשיג בחנויות, פרטים בטלפון 052-8915600

ב. פרשת השבוע לנוער - חידון ברש"י

פרשת תרומה

מניין לומדים:

1. שכבר עם ירידת יעקב למצרים התחילה למעשה בניין המשכן?
רמו: עצי שיטים.
  2. שהמזבח מכפר על עוונות מצח?
רמו: נחושת.
  3. שאם מייצרים כלי למקדש הוא חייב להיות תואם במדויק לכלי המקורי שהיה במשכן?
רמו: וכן.
  4. שעורו של התחש היה בגווני צבעוניים שונים?
רמו: אונקלוס.
- שאלת השאלות: איך מותר לעשות כרובים הרי כתוב שאסור לעשות פסל?
עיונים שאינם עיונים היכן?

פרשת תצוה

מניין לומדים:

1. שהקרבנות הם נחת רוח לפני ה'?
רמו: משל וסמל.
  2. שה' רמו למשה שבני אהרן, נדב ואביהו, עתידים למות בגלל עוון הקשור למקדש (משכן)?
רמו: בכבודי.
  3. שהחושן היה קשור למשפט ודין?
רמו: חושן משפט.
  4. שהציץ היה מכפר על חטאי ישראל גם כשלא היה על ראש הכהן הגדול?
רמו: תמיד.
- שאלת השאלות: מהם הסתירות לגבי מקומו ומבנהו של הציץ, וכיצד מיישב רש"י (בח:לז)
ארבעה בגדים מול שמונה בגדים – מי כנגד מי?

פרשת כי תשא

מניין לומדים:

1. שיש לקבל ולצרף לתפילה גם את פושעי ישראל?
רמז: חלבנה.
  2. שיש לערבב את כל סממני הקטורת ביחד?
רמז: ספן.
  3. שתלמיד חכם צריך להיות בקי בכל ספרי התנ"ך?
רמז: כלה.
  4. שאסור למנות אנשים ולספור אותם באופן רגיל?
רמז: מחצית השקל.
- שאלת השאלות: למה התכוון ה' כאשר אמר למשה "וראית את אחורי" (3 פירושים).
משמים גילו לו "מכרה זהב" (יותר נכון – מכרה אבנים יקרות) והתעשר, מיהו?

פרשת ויקהל-פקודי

מניין לומדים:

1. שמי שמוסר עצמו לעניין מסוים, העניין קרוי על שמו למרות שגם אחרים היו שותפים?
רמז: ויעש.
  2. ששני בתי המקדש היו בעין משכון ביד ה' וכשחטאו ישראל ה' לקח את המשכון?
רמז: המשכון משכון.
  3. שניתן להשתמש בחומריים ובגשמיות האנושית לעבודת ה'?
רמז: כיור.
  4. כשנאלצים לכתוב תאריך ולעזי יש לכותבו כך: 9 במרס ולא 9/3 (על פי שמות יב:א)?
רמז: פרשת החודש.
- שאלת השאלות: הכיור נעשה מתרומות "הנשים הצובאות". הביטוי "צובאות" מה פירושו (3 הסברים).
פינת הפרפרת: הגין של מרים, מיהו (נמצא בפרשתנו)?

על פי "הגיגי פרשה", מאת מרדכי אפרתי

(הפתרונות לחידון בסוף הגיליון)

מזימרת הארץ

התמר

בחרתי לכתוב על התמר בזכות השימושים הרבים שיש בו בהכנת משלוח מנות. ולרוב רובן של העוגיות אשר נאפות לכבוד החג נעשה שימוש בתמר כמילוי באוזני המן, בעוגיות סולת, עוגיות בעבע וכדו'. כאשר בני ישראל היו במסעם במדבר המתיקו את מי המרה בעץ תמר "ויצעק אל ד' ויורהו עץ וישלך אל המים וימתקו המים שם..." (שמות טו: כה), כי התמר גדל בקרבת מים מלוחים ומקום חם - מדברי.

נמשלו ישראל לתמר:

התמר הזה אין בו לא עקומים ולא סיקוסים וצלו רחוק. תמרה זו אין בה פסולת אלא תמרים לאכילה, לזבין, לחילול, חריות לסיכוך, סיבים לחבלים, סנסנים לכברה, שפעת קורית לקרות בהם את חבית (בראשית רבה מא)

מאילני המאכל החשובים של אזורי העמקים בארץ ישראל בימי קדם וכן באזורים מדבריים ומליחים. ההפריה נעשית דרך האבקה על ידי הרוח המפיצה את האבק ולעתים גם על ידי האדם. התמר פורח באביב ומשיל פירותיו בקיץ. הפרי נקרא ענבה, בעלת ציפה בשרנית מתוקה וזרע גדול אחד. הפירות מכילים כמות גדולה של סוכר.

התמר גדל בנאות מדבר והוא אילן יפה ורענן והמשורר מדמה את הצדיק לתמר "צדיק כתמר יפרח" (תהלים צב, יג).

התמר אילן גבוה, ששמו הנוסף דקל, עליו נקראים כפות תמרים, ומשמשים לקישוט, כמניפה להרחקת מעופפים וכדו'. קטיף תמרים נקרא גדיד.

התמר נמנה על אחד משבעת המינים בהם התברכה הארץ, תחת הכינוי דבש. קיימים 30 מינים של תמר ורק אחדים מהם נותנים פירות ראויים למאכל. החשוב שבהם הוא תמר תרבותי, תמר הינדי, תמר מג'הול, תמר לח, תמר צהוב, תמר אדום, תמר אמרי וכו'.

תמר במקרא

- "ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים" (שמות טו, כז ; במדבר לג, ט).
- על דבורה הנביאה נאמר שהיתה יושבת תחת תומר דבורה (שופטים ד, ה).
- כפות תמרים נזכרו בין ארבעת המינים הנוטלים בחג הסוכות (לולב) (ויקרא כג, טו).

- בימי נחמיה התקינו את הסוכות בעלי תמרים (נחמיה ח, טו).
- שישה דברים עשו אנשי יריחו בערב פסח ואחד מהם היה "מרכיבין דקלים כל היום" (פסחים נה, ע"ב).
- שמעון החשמונאי טבע מטבע ועליה צורת תמר, שמתחתיו שני סלים מלאי פירות התמר. ואילו אספסיינוס חקק במטבע הניצחון על יהודה עץ תמר, שמתחתיו שפופה בתולת בת ציון ביגונה.

פתגמים

- פירוש המילה תמר - זקף נשא
- יום פנה כצל תומר - המבדיל במוצ"ש
- "אעלה בתמר" - התימנים ראו בפסוק שבשיר השירים כסימן וכאות לעת הגאולה ולכן בשנת תרמ"ב (שינוי סדר האותיות בתמר - תרמ"ב), הייתה עלייה גדולה מתימן לארץ ישראל והייתה העלייה הראשונה לפני עליית הבילויים בשנת 1882.
- תימרות עשן דימוי לתמר המתנשא לגובה
- צדיק כתמר יפרח, מעשה הצדיק נראים למרחוק ומשפיעים.

שימושים

- במרוקו בפסח אכלו תמר במקום סוכר - שהיה כמובן חמץ - עם התה והקפה.
- נאכל לח או יבש.
- מכינים ממנו דבש ויין תמרים.
- משמש מזון חשוב ליושבי המדבר.
- מסיבים שמעל הגזע מכינים חבלים.
- לב הדקל נאכל, אלא שעקירת הלב ממיתה את העץ.
- תמר הינדי - כינוי למשקה מתוק העשוי מפירותיו של תמר הודי.

התמר שימש כתרופה למחלות שונות :

- "תמרי משתנן משבען, משלשלים מאשרן ולא מפנקן (בבלי, גיטין ע' עח"א) ופירושו: התמרים מחממים, משביעים, משלשלים, מחזקים את הגוף ולא מפנקים אותו.
- "תמרים שחרית וערבית יפות במנחה רעות": בצהרים אין כמותן ובטלות שלושה דברים: מחשבה רעה, וחולי מעיים ותחתוניות (טחורים) (בבלי, כתובות י ע"ב).

- טוב לטיפול באין אונות, באנמיה, במחלות קיבה, במחלות מין, במחלות לב ובפצעים.
- אופן השימוש: אכילת פירות מגבירה את כוח הגבירה, מומלצת לחולי אנמיה, לסובלים ממחלות בדרכי העיכול ולחולי לב.
- למחלות מין אוספים את אבקת הפרחים וחולטים אותם במים רותחים. את המישרה המתקבלת שופכים לאמבט מים חמים ושוהים בו כמחצית השעה. המינון הוא חופן אבקה לליטר מים.
- לפצעים: קולים גרעיני הפרי עד שישחימו, כותשים אותם לאבקה ומפזרים אותה על הפצעים המוגלתיים או הפתוחים. אבקה זו יעילה גם לעצירת דימום מהאף.

מתכון לתמרים ממולאים במרציפן

החומרים:

- 1/2 ק"ג תמרים גדולים ויפים. רצוי מזן מג'הול.
- 60-50 אגוזי פקאן
- מרציפן גולמי (ראה מתכון בגיליון 165)
- כמה טיפות צבע מאכל (צהוב, ניתן לעשות עם אבקה של כרכום).

הכנה

- חותכים כל תמר בסכין לאורכו, פותחים ומסלקים את החרצן.
- מרככים מעט מרציפן על ידי לישה בידיים (ניתן לחלק את הכמות למספר חלקים וכל חלק יזכה לצבע אחר).
- לוקחים חצי פקאן, עוטפים אותו במעט מרציפן ומגלגלים בידיים לקבלת צורה אליפטית מאורכת, ממלאים את המרציפן בתוך התמר ומהדקים את שתי שפתי התמר כך שיצבצב ממנו המרציפן ושמים בעטרות נייר.

מזל טרבלסי

1. מסכות על הפנים

מסכה חמודה גורמת לילד להיכנס לדמות אליה שאף להתחפש. לא חשוב כל כך מה לובשים. אפשר ללבוש מכנסיים וחולצה בצבע שחור או צבע אחיד אחר - כל בגד שיש בבית וכבר אנחנו מחופשים.

חומרים וציוד:

- שקית נייר כלשהי (עטיפות מתנות - אך לא שקית ניילון, המסוכנת לילדים צעירים העלולים להיחנק בה).
- ניירות צבעוניים, שאריות בדים, שאריות צמר.
- מנקה מקטרות.
- דבק פלסטי.
- שדכן.
- מספריים.
- סלוטייפ.

אופן ההכנה:

- שמים את השקית על הראש ומסמנים בערך את מקום העיניים.
- השקית יכולה להילבש עד הסוף על הראש או חצי ולמלא אחר כך בעיתונים עד גובה העיניים.
- גוזרים ניירות לאף, לזקן, שערות מחוטים. יש ללמד את החניכים לקפל את הנייר ולהדק למסכה בעזרת דבק, שדכן או סלוטייפ.
- כדאי לתת לחניכים ליצור כיד הדמיון הטובה עליהם.
- יש להראות לחניכים טכניקות כמו: שפם, זקן, שערות. אפשר לגזור משולשים ארוכים ולחברם למסכה בעזרת שדכן, סיכות או נייר דבק.

2. קישוט החדר בבלונים מחופשים

חומרים וציוד:

- קרטונים (שאריות מהסופר)
- שאריות עיתונים
- בלונים בצבעים שונים
- ניירות מבריקים
- נייר דבק
- לורדים שאינם נמחקים
- עינים זזות מפלסטיק
- מספרים

תהליך ההכנה:

- גיזרו זוג נעליים צמודות מקרטון עבה
- חוררו חור באמצע להכניס את הקשר של הבלון
- את הנעליים אפשר לצבוע
- אפשרות אחרת לעשות עליהם עינת נייר (חתיכות עיתונים+דבק), העוזר למשוך את הבלון למטה.
- נפחו בלונים בגדלים שונים ובצבעים שונים, הכניסו את הקשר לחור וחזקו עם נייר דבק.
- את הבלון אפשר לקשט עם צבעי לורדים ולהכין כובעים מנייר מבריק ולחפשים.
- את הבלונים מפזרים על הרהיטים בחדר - והרי לכם חדר מקושט לפורים.

3. פאזל קריאת המגילה

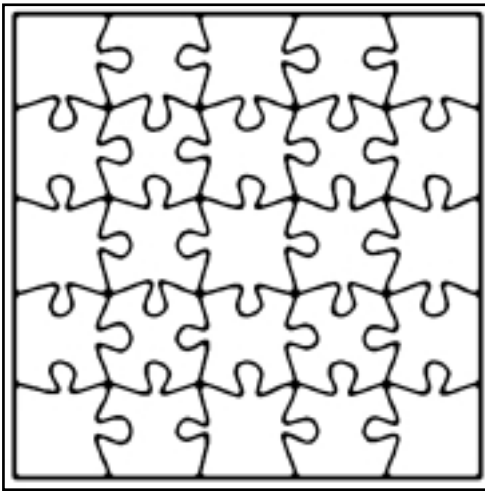
לעתים בפורים אנחנו שמים דגש יותר על מסכות וליצנים ושוכחים את העיקר שהוא קריאת המגילה.

- רצוי להגדיל את התמונה לגודל הרצוי לקבלת הפאזל ולצלם את הדף על בריסטול, או על שקף.
- לבקש מהילדים לקשט את הציור כמו קווים, פרחים, נקודות, משבצות, קישוט הטליתות.

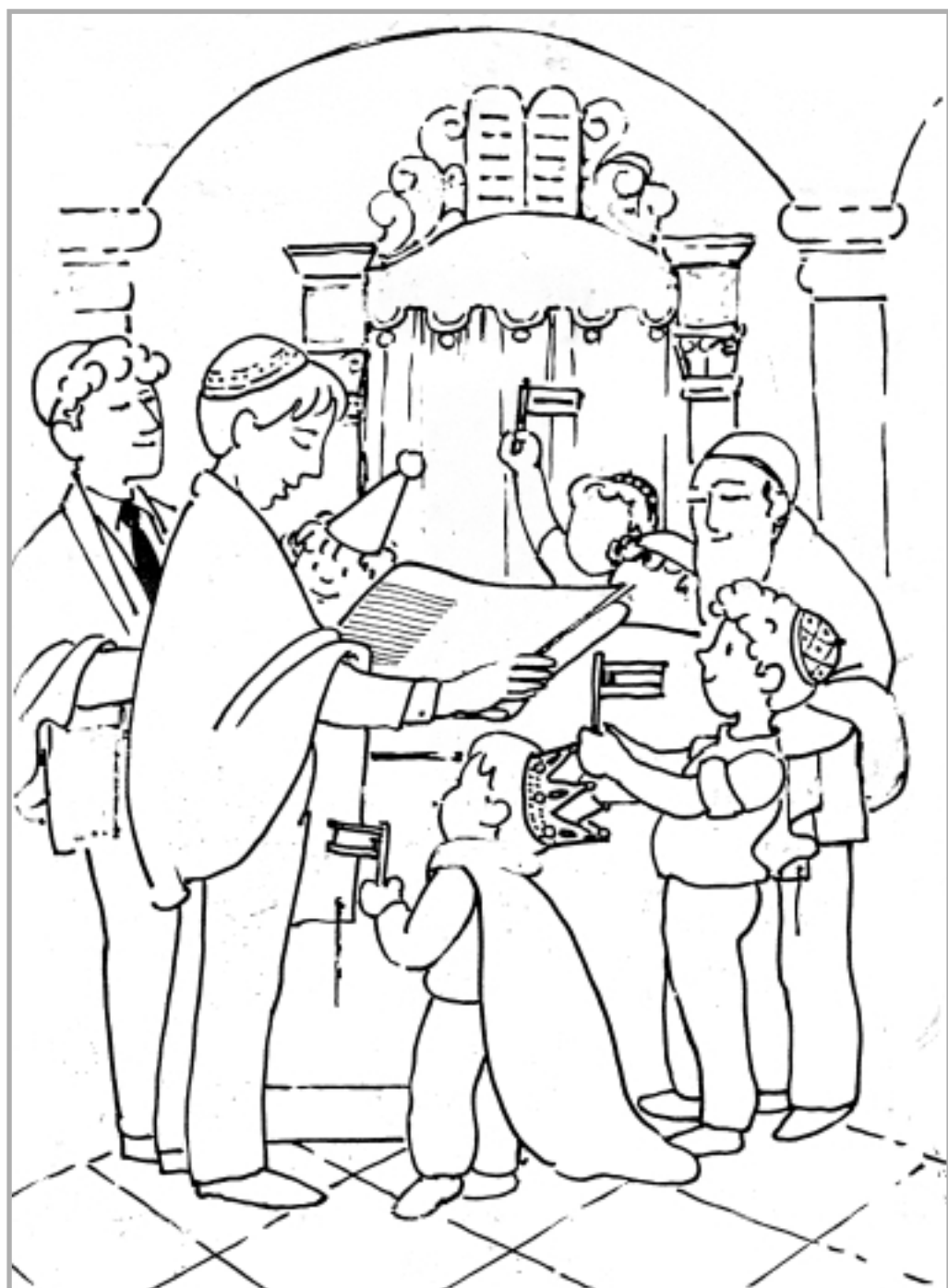
כותרות:

- ניתן להוסיף לארון הקודש פסוק מתאים (אפשר פסוק הנמצא על ארון הקודש בבית הכנסת בו מבקר החניך), או לחפש פסוק אחר מתאים.
- להוסיף ברכת המגילה (להגדיל את התמונה שיהיה מקום לברכות) ולשמן בעזרת סרגל מסגרת (המסגרת מסייעת להרכיב את הפאזל).
- בסיום יש להפוך את הדף ולשמן את הקווים לגזירה.

הערה: גודל חתיכות הפאזל 10 או 50 חתיכות וצורת החיתוך אם ישר או מפותל בהתאם ליכולת וגיל החניך.

מאת מלכה אהרונסון

חומר אור-קולי

פורים

סרטי וידאו (המצויים במרכזיה הפדגוגית התורנית)

- **ונהפוך הוא** - (יסודי וחטיבת ביניים) - 287, 23 - מצוות חג הפורים כביטוי לרעיון של "ונהפוך הוא" (מהסידרה "מושגים ביהדות") (טלוויזיה חינוכית).
- **מנות ומתנות** - (יסודי) - 158 (כ.ר.), 287 - פורים: משלוח מנות ומתנות לאביונים - הדינים וההווי הקשורים בו (מהסידרה "קשת וענף") (טלוויזיה חינוכית).
- **חג הפורים** - (חטיבת ביניים) - 131 - מצוות פורים ומנהגיו בעדות השונות משולבים בהצגות ילדים ותיאטרון בובות (ברק שקהיין).
- **פורים** - (חטיבת ביניים) - 296 - תכנית בידור על נושא פורים (מהסידרה "קצר ולעניין") (טלוויזיה כללית).
- **אסתר** - (על-יסודי) - 389(ר) - אשה יהודייה צעירה ולא ידועה הופכת למלכת פרס, היא משתמשת בכל השכל והמרץ שלה כדי לחלץ את עמה ממצוקה ומהשמדה (דובר רוסית, כתוביות בעברית) (בהפקת גשר).
- **לא רק בימי אחשוורוש** - (על-יסודי) - 443 - איך חוגגים את פורים? מהם "פורים שפילס"? מהו הקשר בין הרעיונות של מגילת אסתר לבין הנושאים של "פורים שפילס"? השחקנים והזמרים מציגים ושרים.
- פרופ' אליעזר שבייד, הרב מאיר צוקרמן ופרופ' חנא שמרוק משוחחים על מה שמסתתר מאחורי הפנים הצוהלות של מגילת אסתר (טלוויזיה חינוכית).
- **מגילת אסתר** - 564 - חידון במגילת אסתר (מסידרת "פיצוחים") (טלוויזיה חינוכית).
- **השואה** - הרב נויגרשל (על-יסודי) - 602 - הרב מרדכי נויגרשל דן בנושאים ובעיות הקשורות לנושא השואה - השגחה עליונה והשואה, הסבל והיסורים, הנבואה ושיבת ציון ורמזים במגילת אסתר (יהדות מזוויית שונה בע"מ).
- **מגילת אסתר** - (על-יסודי) - 664 - בני דון יחיא משוחח עם הרב מרדכי אלון על פרשת ויקרא ועל פרשת זכור. בשיחה בשבת פרשת צו (תשנ"ה) נסבה השיחה על מגילת אסתר (טלוויזיה חינוכית).
- **מגילת אסתר** - 666 - ההווי סביב קריאת מגילת אסתר בישיבת בני-עקיבא ברעננה (תשנ"ה) (טלוויזיה כללית).

- **חגי ישראל** (באמהרית) - 682 - חנוכה, פורים, פסח - הסבר דיני החגים ומנהגיהם. נאומים של רבנים וקייסים, מסיבות חג (ההסתדרות הציונית).
- **הידד פורים** (מסידרת "פרפר נחמד") - 863, 886 (טלוויזיה חינוכית).
- **קישורים לאתרים ברשת לפורים (בעברית)**. ראה האתר של האגף לתרבות תורנית
www.education.gov.il/toranit/linkso.htm
<http://cms.education.gov.il/educationcms/units/toranit/haverimlareshet/chageyisrael/purim.htm>

קלטות קול (המצויות במרכזיה הפדגוגית התורנית)

- 2093 - משנכנס אדר מרבין בשמחה, נס פורים בכל הדורות (שירים וניגונים).
- 2108 - אדר א ואדר ב.
- 2137 - ארבע הפרשיות.
- 2184 - ושיננתם לבניך - מגילת אסתר - ספרד - ירושלים.
- 2185 - ושיננתם לבניך - מגילת אסתר - אשכנז (מרכז אירופה) - ארץ-ישראל.
- 2186 - ושיננתם לבניך - מגילת אסתר - מרוקו - קזבלנקה.
- 2187 - ושיננתם לבניך - מגילת אסתר - תימן - צנעא.
- 2222 - מעל פסגת הר הצופים - שירי פורים.
- 2267 - מאתיופיה לישראל - מסורת חגי ישראל באמהרית - פורים.
- 2285 - Debbie Friedman, Miracles & Wonders
- 2289 - המשנה - תכנית מוקלטת ללימוד שישה סדרי משנה מאת הרב שבתי סבתו - מסכת מגילה.
- 2313 - שירי אסתר - מחזה מוסיקלי משאלוניקי בספרדית-יהודית.
- 2341 - טעם סמיכות פורים לניסן.
- 2346 - פרשת שקלים מחצית השקל.
- 2353 - פורים - ביאור המושג "חייב איניש לבסומי עד דלא ידע".
- 2360 - פרשת זכור - ראשית ישראל נגד ראשית עמלק.
- 2361 - פרשת זכור - זכור בעמלק וזכור בשבת.
- 2364 - במה שונה שמחת פורים משמחת רגלים.
- 2394 - ככה יעשה לאיש.
- 2395 - פורים אין ירושלים

שקופיות (המצויות במרכזיה הפדגוגית התורנית)

- 3010 - חג פורים (גנוט).
- 3011 - חג הפורים בקהילות ישראל (רדובן).

פתרונות לתשבץ הפורים

	א	י	ל	ת		ד	ג	י	מ	
מ	י	ר	ו		י		א	ב	י	ב
נ		א	ח	ש	ו	ר	ו	ש		ר
ח	ת		מ	ח	ס	י	ה		ח	ג
מ	ל	א		ר	פ	ש		ש	מ	נ
ב	ח	ו	ר		ט		ב	ר	ל	ב
ג	י		ב	י	ר	י	ה		ה	ל
י		ה	א		ו		ר	צ		ז
נ	א	ד		ה	מ	נ		ל	ח	נ
	ש	ו	ש	נ	פ	ו	ר	י	מ	
ס	כ		ט	פ	ל	ו	ת		י	ק
ט	ו	נ		ק	ד	ט		ש	ט	ר
ר	ל	ב	ג		ו		נ	ו	ב	ל
ו	ל	ד		פ	ר	ח		ב	ר	נ
מ	ו	ל	י	ת		ת	פ	ר	י	ט
ה	י		ח	נ	י	ת	ה		ה	ר

פתרונות לפרשת השבוע לנוער

פרשת תרומה

1. ה' מצווה את בני-ישראל במדבר שלצורך בניית המשכן יביאו "עצי שיטים". במדבר אין עצי שיטים ואם כן מהיכן היו להם? חייבים לומר שהביאו ממצרים, ומאין היו להם במצרים והרי מקורם בלבנון? אלא שיעקב צפה כי יצטרכו לבנות משכן וכבר ברדתו למצרים הביא עצים מארץ ישראל. כמו כן כתוב "ועשית את הקרשים", מדוע ב-ה' הידיעה? אלא מדובר על הקרשים הידועים אותם הביא יעקב.
2. לגבי המזבח כתוב: "וציפית אותו נחושת". והמילה נחושת קשורה לעזות מצח שנאמר (בישעיה מח) "ומצחך נחושה".

3. שנאמר "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו" היה צריך להיות כתוב "כן תעשו" (בלי ו'), מאחר וכתוב "וכן" הכוונה היא שיש לעשות את הכלים באותה צורה בדיוק במשך כל הדורות, גם כאשר מיצרים חדש.
4. אונקלוס מתרגם את המילים "עורות תחשים" במילים "משכי דססגונא" כלומר עורות ססגוניים. צליל המילה "ססגונא" הוא כמו צליל המילה "ששגונא" (עם שין שמאלית) מלשון "שש" - "ששון" דהיינו שמח ומתפאר בצבעים שלו.

פרשת תצווה

1. שנאמר "עולה הוא לה' ריח ניחוח אשה לה' הוא". על איזה ריח ניחוח מדובר, הרי שרפו את הקורבנות (במקרה זה האיל) וכאשר שורפים יש ריח רע ולא נעים, אם כן מהו ריח ניחוח? שמדובר במשל וסמל, והכוונה היא נחת רוח לפני ה' כיוון שעושים את רצונו.
2. ה' אומר למשה לגבי המשכן "ינועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי". המילים "ונקדש בכבודי" יכולים להתפרש שה' אומר שהמשכן יתקדש מרגע שכבודי - שכינתי תשרה בו, אך ניתן גם לומר שיהיה קידוש ה' (ונקדש), ואיך? בכבודי - באנשים המכובדים שלי שהם הכהנים שהם שני בני אהרן נדב ואביהוא וזה היה רמז.
3. שנאמר "ועשית חושן משפט". החושן קשור למשפט בשני דרכים: 1) מכפר על קלקול הדין ועל משפט מעוות. 2) באמצעות החושן (והאורים והתומים שהיו בו) ביררו את המשפט, כלומר ביררו מה לעשות וקיבלו תשובות ברורות באיזו דרך ומה לעשות.
4. לגבי הציץ נאמר "והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'", המילה תמיד מוזרה, וכי הציץ תמיד היה על מצחו של הכהן הגדול, הרי היה עליו רק בשעה שעבד בבית-המקדש, ולכן חייבים לומר שזכות הציץ נשארת תמיד גם כשאינה על מצחו של הכהן הגדול.

פרשת כי תשא

1. בקטורת היו י"א סממנים המדיפים בושם ריחני וטוב. בין סממני הקטורת הצטוונו להכניס גם את החלבנה שהיה ריחה רע. מכאן שלמרות שריחו של הרשע רע (עושה עבירות) יש לקבלו ולצרפו לתפילתנו.
2. שנאמר "ועשית אתה קטורת... ממלח טהור קודש". המילה ממלח פירושה מעורבב. וזאת רש"י לומד מהמילה מלח (ספן). הספנים נקראים מלחים כיוון שמערבבים את המים ומהפכים את המים עם המשוטים שלהם.
3. כאשר ה' נתן את התורה נאמר "ויתן אל משה ככלתו לדבר איתו". המילה ככלתו מזכירה לנו את המילה כלה וכשם שלכלה יש (לפי ישעיהו ג) 24 תכשיטים גם יש 24 ספרים בתנ"ך וה' נתנם למשה. כך שכל תלמיד חכם הרוצה להיות כמשה גם הוא צריך לקבלם ולדעתם.
4. התורה מצווה שבעת ספירת בני ישראל שכל אחד יתן מחצית השקל ומיד לאחר מכן כתוב "ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם" כלומר ללא מחצית השקל יהיה נגף. מכאן שמטרת מחצית השקל הייתה שמשה יספור את המטבעות ולפי זה ידע כמה אנשים יש. ולא יספור את האנשים. כיוון שבספירת האנשים שולטת עין הרע ויכול להיות נגף כמו בימי דוד.

פרשת ויקהל-פקודי

1. לבניית המשכן היו שותפים רבים, אך התורה כותבת "ויעש בצלאל", כאילו שרק הוא בנה אותו וזאת מאחר ומסר נפשו על העניין, נקרא העניין על שמו.
2. שנאמר "אלה פקודי המשכן משכן העדות". התורה כותבת פעמיים את המילה משכן, רמז לשני המשכנים, שני בתי המקדש שהיו ביד ה' כמשכון, וכשחטאו ישראל, ה' לקח אותם כמי שלוקח המשכון ממי שלא מחזיר את החוב.
3. לבנות ישראל במצרים היו מראות מנחושת שבאמצעותן היו מתייפות ומתאפרות ובכך הביאו לאהבה, פריה ורביה עם בעליהן ובכך באו רבבות (צבאות) ילדי ישראל לעולם והתורה מספרת לנו כי הנשים תרמו את המראות שנעשו בהם כביכול ענייני גשמיות ואישות לצורך בניית כיור שהוא הכלי המטהר במשכן, וה' בכל זאת הורה למשה לקבל את התרומה. מכאן שאפשר לקחת את החומריות ולהופכה לקדושה.
4. בשבת פרשת "החודש" נוציא ספר תורה נוסף ובו נקרא את פרשת "החודש הזה לכם" (יב, א). והתורה כותבת "החודש הזה לכם... ראשון הוא", כלומר עבורנו החודש הראשון הוא ניסן, השני אייר וכו' ולכן אין לקרוא לחודש לועזי ראשון או שני אך אם כותבים אותו בשמו (כגון מרס), אין עוברים על "החודש הזה לכם... ראשון".

התשובות

- 7 א. מהודו ועד כוש
- 1 ב. כיד המלך
- 9 ג. עד חצי המלכות ותעש
- 5 ד. מחשבת המן
- 10 ה. אורה ושמחה
- 3 ו. כטוב בעיניך
- 2 ז. יודעי דת ודין
- 2 ח. כלים מכלים שונים
- 4 ט. רווח והצלחה... ממקום אחר
- 8 י. וכאשר אבדתי אבדתי
- 12 יא. קיימו וקיבלו
- 11 יב. ונהפוך הוא.

משנכנס אדר
מרבית בשמחה